

CUVÂNTUL EPISCOPULUI SILUAN

Iată-ne ajunși, prin mila lui Dumnezeu, în pragul unui nou ciclu al anului liturgic sau al unui nou an bisericesc.

Pentru cineva „din afară”, ar putea părea monoton să se tot repete aceleași sărbători, an de an, și, cu atât mai mult, să se repete, duminică de duminică, aceeași slujbă. Dar pentru cel care trăiește timpul ca pe un dar al lui Dumnezeu, unitatea de măsură a timpului nu e nici anul, nici luna și nici săptămâna, ci **astăzi**. Și unitatea de măsură a zilei de astăzi nu e nici ora, nici minutul și nici secunda, ci **acum**.

Fiecare **astăzi** este un dar al lui Dumnezeu menit să ne arate, deodată, miostivirea Sa față de noi, pentru că ne mai

lasă o zi să ne bucurăm de viață, și răbdarea Lui față de noi, pentru că ne mai lasă o zi ca să ne întoarcem spre El – Izvorul Vieții celei fără dea sfârșit.

Dar, cum spuneam, astăzi este compus din **acum**-uri. Și aș îndrăzni să afirm că în fiecare **astăzi** sunt, din punctul de vedere al lui Dumnezeu, tot atâtea **acum**-uri câte puncte se află pe un segment de dreaptă, din punct de vedere matematic: adică **o infinitate!** Precum și de la 0 la 1 sunt o infinitate de numere...

Aceste mulțime nenumărată de **acum**-uri presărate de-a lungul fiecărui **astăzi** ce ne este dăruit de Dumnezeu, reprezintă tot atâtea oportunități de a ne îndrepta gândul către Cel Care ne-a chemat dintru

nefință întru ființare, Dumnezeu Cel Viu și prezent, cu noi, în toate zilele¹, în toate **astăzi**-urile ce ne sunt date să le trăim.

Pentru creștin nu soarele de pe cer e cel care răsare pentru a-i vesti un nou *astăzi*, ci Însuși Hristos Domnul este Soarele Care răsare în viața lui, zi de zi, vestindu-i un nou prilej de mulțumire, de bucurie și de laudă, un nou prilej de curățire, de pocăință și de mântuire.

Începutul Anului Nou Bisericesc ne vestește începutul unui nou șirag de praznice, adică de tot atâtea **astăzi**-uri ce ne stau înaintea pentru a ne face părtași tot mai mult la Harul lui Dumnezeu și la Viața Lui, așa cum El vrea să ni le împărtășească.

Să urmăm, așadar, îndemnul pe care-l auzim mereu la fiecare Sfântă Liturghie, zicând: *Cealaltă vreme a vieții noastre*, în pace și întru pocăință a o săvârși, la Domnul să cerem, și să facem din fiecare zi ce ne este dat să o trăim, un **astăzi** al lui Dumnezeu, o vreme de liberare din chinga lumii acesteia și de căutare către Împărăția Cerurilor, iar din fiecare clipă a vieții noastre, să facem un **acum** îndreptat spre veșnicie.

Cu îndemnul de a ne întoarce cu toții mereu mai mult spre Dumnezeu și spre bunătățile Sale nepieritoare și de a-L slăvi și de a-I mulțumi în toate zilele vieții noastre,

**+Episcopul Siluan
al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei**

1 Cf. Mt. 28, 20.

FOTOGRAFIA

CARE NUMĂRA ANII

Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii.

Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit;

Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine. (Mt. 25, 34 - 36)

Nu cred că este preot pe lumea asta să nu meargă la închisoare. Și de ce nu ar merge? Oare nu asta ne poruncește Domnul?

Merg și eu la închisoare. Merg și de Nașterea Domnului, pentru a ne bucura alături de cei întemnițați, merg și de Înviere, pentru a cânta împreună: Hristos a Înviat! Și o lucru minunat! Noi mergem acolo și ne rugăm ca Domnul să-i slobozească pe cei întemnițați. Dar Domnul ne slobozește și pe noi! De ale noastre neputințe, de ale noastre dureri, de ale noastre căderi. Mare minune! Intrăm cumva cu strângere de inimă... Dar după o zi de spovedanii și slujbe, ieșim de acolo cu sufletul curat, ușurat, zburând parcă către cer.

Fiecare vizită în închisoare aduce o binecuvântare cerească, dar și câte o surpriză ce ne pune pe gânduri și ne descoperă

tainele Lui Dumnezeu. Mare lucru și minunat, cu adevărat ceva de nedescris!

Sufletele celor întemnițați sunt foarte diferite. Unele strălucesc de lumină. Altele abia își croiesc cale afară din întuneric, agățându-se și de cea mai mică rază de lumină pe care o aducem în acea atmosferă greoaie.

Multe încercăm să facem pentru cei aflați după gratii. Unii dintre ei sunt nevinovați, și își trăiesc cea mai profundă pocăință, reușind să ajungă la lumină. Alții sunt vinovați, dar cred că nu au greșit cu nimic. Cu greu îi înfășurăm cu acel har care lucrează în ei, dar nu deznădăjduim.

Lucrarea lui Hristos e vizibilă mai mult decât oriunde în închisoare. Și cei ce merg acolo știu despre ce vorbesc. Cei închiși mărturisesc că, într-o lume întreagă nu l-au cunoscut pe Hristos. Dar în acea celulă

umedă și întunecoasă, de 2x3 metri, cu gratii, l-au găsit pe Împăratul împăraților: Calea, Adevărul și Viața.

Multe ar fi de povestit despre închisoare. Fiecare vizită e cu adevărat o trăire duhovnicească! Atât pentru cei întemnițați cât și pentru noi! Una singură vreau însă să vă povestesc acum. Una din care m-am folosit și eu și alții, și nădăduiesc că vă veți folosiți și voi.

Era una din multele Învieri pe care le-am slujit la închisoare. În acest caz însă nu într-o închisoare simplă, ci una de înaltă securitate, una unde sunt întemnițate persoane cu probleme... să le spunem „*mai grave*”. Dar oare nu sunt și ei chip și asemănare a lui Hristos?

Slujba a fost cu har. Cei care s-au spovedit au putut să se împărtășească, fapt care m-a îmbucurat nespus. Toți cei prezenți, chiar dacă înconjurați de gardieni din toate părțile, strigau cu bucurie: *Hristos a Înviat!* la fiecare cântare a Utreniei Învierii. Pentru cineva cu auz muzical, ar fi fost ceva de neauzit. Acea adunătură de întemnițați care strigau cum și ce puteau, dar din inimă, pentru mine a fost o bucurie. Eu nu căutam armonie. Căutam har! Și har am primit!

După slujbă, toți, însoțiți de gardieni, s-au aliniat și au trecut să ia binecuvântare, să primească *paști*, un ou roșu și o iconiță cu Învierea Domnului, ca binecuvântare.

La sfârșit, după ce mai mulți din cei întemnițați au cerut să facă o poză cu preotul care le-a slujit (în închisoare este un fotograf autorizat, care, *contra preț, la anu-*

mite ocazii deosebite poate face poze), s-a apropiat unul din cei care avea o cruce grea de dus, pentru mulți ani, și m-a rugat să facă o poză cu mine.

Am acceptat cu drag. Dar privindu-l mai atent, mi-am dat seama că îl cunosc. De fiecare dată, de Înviere cerea să facă o poză după slujbă. Am făcut poza, ca de obicei, iar apoi am rămas să schimbăm câteva vorbe mai în taină, mai de suflet. După câteva destăinuiuri, care vor rămâne tainice în veci, l-am întrebat cu gând bun: *de ce oare de fiecare dată la Înviere ceri să facem poză împreună?*

Așa am simțit să îi pun această întrebare, cred că a fost de la Domnul. El m-a privit în ochi, profund. Apoi, după o clipă sau două a lacrimat... lacrima îi curgea agale și în același timp vioi pe obraji. Mi-a mărturisit: *Eu fiecare poză o lipesc pe perete în celula mea, și în fiecare dimineață le număr, câte poze am. Așa știu de câte ori trebuie să mai cânt Hristos a Înviat până voi ieși din închisoare. Fiecare an e un Hristos a Înviat pentru mine. Dar dacă nu ai veni tu părinte aici, nu aș putea cânta Hristos a Înviat! Nu aș putea număra pozele. Nu aș putea număra anii!*

Atunci o lacrimă și-a găsit o cărăruie și pe al meu obraz... Am înțeles că nu eu vin în închisoare de Înviere. Îl aduc pe Hristos acolo, și El face minuni! Și nu doar cu cei întemnițați! El face minuni și cu noi cei liberi. Domnul face poza, o lipește pe perețele inimii noastre și o numără. Domnul numără alături de noi anii temniței noastre sufletești. Anii cât am rătăcit prin lumea aceasta până L-am găsit.

De atunci și eu număr anii. Număr anii, cu gândul că într-o zi îl voi întâlni dincolo pe Cel ce este Calea, Adevărul și Viața! Și asta îmi aduce bucurie! Așa cum fratelui meu din temniță, vestea că Hristos a înviat i-a adus bucurie!

† Atanasie de Bogdania
Arhiereu Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei

VINDECAREA UNUI BOLNAV DE IDROPICĂ ȘI O ÎNVĂȚĂTURĂ DESPRE LOCURILE LA MASĂ

Hristos osândește fățarnicia și ne învață smerenia

(Lc 14/1-11)

Pentru fratele meu

François-Marie, medic și creștin ortodox

Avem aici un bun exemplu al pedagogiei lui Hristos. El pleacă mereu de la o situație concretă, care privește pe oameni în viața lor de zi cu zi, pentru a-i învăța un adevăr duhovnicesc dumnezeiesc. Astfel, nu numai că atinge pe toată lumea, însă mai mult, nimeni nu poate invoca scuza: nu am înțeles. E un lucru desăvârșit. Însă nu se pune niciodată împotriva voinii libere a oamenilor, căci Dumnezeu nu se impune: se propune. Astfel se împlinește proorocia Regelui David: „M-au urât pe nedrept” (In 15/25, care citează Ps 34 [He 35]/19 și Ps 68 [He 69]/5). Această pericopă, care nu se găsește decât la Sf. Luca, se citește în cea de-a 16-a duminică după Rusalii în Apus (vechiul rit al galilor restaurat, și vechiul rit roman), dar niciodată într-o duminică în Răsărit.

Să o situăm mai întâi în contextul ei evanghelic. Avem motive să credem că acest eveniment se petrece înaintea urcării lui Hristos la Ierusalim (care, după Sf. Luca, începe în capitolul al 9-lea (v. 51-56), sau cu puțin înainte, și deci către sfârșitul celui de-al doilea an sau începutul celui de-al treilea an de misiune a Sa. Domnul este atunci foarte cunoscut și faimos: a străbătut toată Palestina, făcând nenumărate minuni, și este ajutat nu numai de cei doisprezece Apostoli, ci și de ceilalți 72 de

ucenici. Este personajul cel mai cunoscut în Israel, și rabinul cel mai faimos.

Chiar înainte de pericopă, Sf. Luca ne spune că fariseii I-au spus să fugă pentru că „Irod¹ voia să-l omoare”, ceea ce nu este deloc de mirare, pe de o parte acesta pusese să fie ucis Ioan Botezătorul și pe de altă parte Iisus îi punea în umbră. Cu liniștea Sa obișnuită, Domnul le răspunde vestind moartea Sa la Ierusalim, „care ucide pe prooroci” și care va fi lăsat „pusti”, adică nimic, pierzându-și astfel rangul de „oraș sfânt”.

Evanghelia este apoi puțin cam sibilinică, pentru că ne spune că „a intrat El în casa unuia dintre căpeteniile fariseilor sâmbăta, ca să mănânce”: nu ni se spune nici unde, nici de ce Se duce acolo, nici măcar dacă a fost poftit. Adesea așa se întâmplă în Evanghelie (mai ales la Sf Luca), în care nu ne este transmis decât esențialul, și anume faptele și gesturile Învățătorului, și învățătura Sa. Pentru a ști mai mult – și a înțelege mai bine – trebuie să ne folosim de alte surse: pe de o parte tradiția (reprezentată prin Părinții Bisericii și vechii hagiografi) și pe de altă parte sfinții și viziionarii, cei cărora Hristos le-a dat să „vadă” lucruri din viața Sa

1. Este vorba despre Irod Antipa, tetrarhul Galileei și al Preei, care a domnit de la -4 la +39, unul dintre fiii lui Irod zis „cel Mare”. Ca evreu galileean, Iisus ține de el. Dar adevăratul șef este guvernatorul roman, Ponțiu Pilat.

pământescă². Am făcut deci acest lucru, care m-a învățat multe: aceste informații nu schimbă nimic din conținutul duhovnicesc al istorisirii, dar ne ajută să înțelegem mai bine situația, și mai ales înfruntarea reală între Hristos și farisei, în cazul de față.

Nu este de mirare că Hristos se duce să mănânce la un fariseu³ – și nici măcar la una dintre „căpeteniile fariseilor” – căci a frecventat toate mediile (religioase, culturale, sociale...), cu condiția să fi fost poftit, fără a „privi la oameni”, adică fără a privi la aparența ființelor, mărturisind astfel faptul că „Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mântuiască”⁴ (1 Ti 2/4). Iar tradiția ne confirmă acest

2. Acest lucru nu este de mirare: pentru Dumnezeu, care este în afara timpului [veșnic], ziditor și stăpân al timpului, ceea ce numim trecutul, prezentul și viitorul este pe același plan. Îi este deci ușor să dea, cui vrea El, vederea evenimentelor trecute, și prezicerea celor care vor veni (este darul proorociei). Aceste daruri sunt curente în viața sfinților, căci ei trăiesc în Dumnezeu și Dumnezeu trăiește în ei: se împărtășesc cu viața și veșnicia dumnezeiască.
3. Fariseii sunt cei mai puri și duri din iudaism, aplicând strict și formal Legea lui Moise, practicând o asceză aspră (și mai ales postul). Cu privire la ei, a se vedea articolul despre *Vameșul și fariseul*, nr 22-23 din ianuarie-februarie 2010.
4. Să adăugăm totuși că, în calitate de om, Hristos este curajos și chiar îndrăzneț: corespunde perfect cu descrierea pe care o face Bunului Păstor, care înfruntă lupul pentru a-și apăra oile. Vedem adesea în Evanghelie că merge în fruntea adunării și nu se teme să înainteze. Apostolii Săi sunt de altfel puțin înfricoșați de curajul și de îndrăzneala Sa.

lucru: a fost poftit de către un fariseu faimos, Ismael ben Fati⁵, membru al Sinedriului, în reședința sa de la țară, în apropiere de Meggido⁶, la granițele Galileei. Domnul era – se pare – însoțit de toți sau de o parte a ucenicilor Săi. Era într-o zi de Sâmbătă, zi sacro-sanctă pentru evrei, în care orice acțiune profană este interzisă și în care deplasările sunt foarte limitate.

Domnul s-a dus deci la această căpetenie a fariseilor unde se pregătise un mare ospăț în cinstea Sa și la care erau poftiți farisei de seamă și „dascăli ai Legii”, cu alte cuvinte cărturari, rabini⁷. Însă Evanghelia precizează: „și ei Îl pândeau”. Aceasta înseamnă că **această invitație nu era nici oarecare, nici binevoitoare**. Pentru farisei se punea problema să știe cine era cu adevărat Iisus și ce ar fi putut câștiga de pe urma Lui – credeau ei – fie ca cinste pentru că Isus era cel mai vestit rabbi din

5. Personaj cunoscut din izvoarele rabinice, faimos pentru inima sa împietrită și fățărnicia sa.

6. Meggido se află la granițele Galileei cu Samaria, în partea de sus a văii Kișonului, care coboară până la picioarele Muntelui Carmel.

7. Rabinii sunt specialiști ai Scripturii – dascăli ai Legii – învățători, care vorbesc de la egal la egal cu rabbi Ieshoua – Iisus. Suntem între teologi. Asupra lor a se vedea articolul despre *Copilul Iisus între Dascăli*, nr. 70-71, din ianuarie-februarie 2014, nota 13.

Israel, fie ca vicleșug, pentru a ști care erau scăpările Sale (presupuse) și cum să-L neutralizeze. Acum, înțelegem mai bine situația și miza ei importantă. Dacă acest fariseu care Îl invită este cu adevărat – după cum mărturisește tradiția – un membru al Sinedriului, acesta înseamnă că acest om va face parte dintre cei care Îl vor judeca și Îl vor osândi la moarte. Trebuie să ne dăm seama de faptul că, în calitate de om, Hristos Își riscă mereu viața (pentru noi!).

După Sf. Luca, deodată, apare un bolnav de „**idropică**”. **Idropica** este o boală gravă, care constă în acumularea de lichid seros într-o cavitate naturală a trupului (în torace sau în cap) sau într-un țesut celular sub-cutanat, ceea ce se traduce printr-un edem, mai mult sau mai puțin generalizat. Această boală deformează trupul, induce suferință și constituie un handicap grav⁸. Toate bolile vindecate de Hristos în Evanghelie au o semnificație spirituală și reprezintă un aspect al căderii Omului, adică consecințele păcatului său. Idropica – boală care nu apare decât o dată în Evangheliile canonice, contrar orbirii, surzeniei, paraliziei sau leprei – **reprezintă diformitatea** (internă, în organe, și externă, prin umflături), **dereglarea** funcțiilor firești și **urâtenia** trupească, într-adevăr consecințe ale păcatului, căci Omul paradisiac era armonios (fiecare organ își îndeplinea bine funcțiile, în legătură cu toate celelalte) și frumos (chip al frumuseții dumnezeiești). Sf. Ambrozie de Milano are o expresie frumoasă: „[idropica] ... în care umflarea nestăpânită a cărnii împiedică funcțiile sufletului, stingea flacăra duhului ...”⁹

Ne este foarte greu să înțelegem cum un idropic, căruia deja i-e greu să se miște, poate să se prezinte la o cină care se petrece într-o reședință privată luxoasă, și într-o zi de sabbat, în care pașii îngăduiți sunt numărați¹⁰. Și aici tradiția ne va aduce lămuriri: ea ne arată că Hristos și ucenicii Săi au avut nevoie să întrebe pe ce drum să o ia și au fost primiți într-o colibă săracă, în care Domnul a aflat despre boala stăpânului casei; soția sa L-a rugat să-i vindece soțul, care nu era acolo, iar Hristos a cerut să fie adus acolo unde Se ducea. Soția spunându-I că era sâmbătă, Domnul i-a răspuns că **tocmai pentru aceasta** îi cerea acest lucru, pentru că trebuia să dea o învățătură fariseilor. Înțelegem deci mai bine. Aceasta confirmă că misiunea de Evanghelizeare a lui Hristos nu s-a făcut la întâmplare, într-un pseudo-romantism,

8. Nu este ușor a pune diagnosticul cu precizie asupra a ceea ce textul evanghelic numește „idropică”. Originea poate fi o insuficiență cardiacă sau renală. Aceasta poate produce tulburări digestive și urinare, oboseală, dureri, ulcere, și poate chiar să pună în pericol viața bolnavului.
9. Tratat la Evanghelia Sf. Luca, II, p. 83 (Sources Chrétiennes n° 52)
10. În ziua de sabbat [sau shabbat], era îngăduit să se meargă în jur de 2000 de coți, adică ceva mai mult de un kilometru.

ci după un plan gândit bine și prestabilit. Hristos era în același timp Cuvântul Tatălui – Demiurg care zidește toate și formează toate – și Om desăvârșit, adică inteligența desăvârșită. Misiunea Sa pământească, hotărâtă și voită de Tatăl Său, și îndeplinită în Duhul Sfânt ca om, este conformă cu ceea ce este El din punct de vedere ontologic.

Bolnavul de idropică sosește, epuizat de mersul îndelungat și umflat de boală. Stăpânul casei nu îndrăznește să-l dea afară, din cauza faimosului rabbi Ieshoua, care se află la masa sa. Iisus va avea atunci un comportament uimitor pentru cei de față¹¹ și pedagogic: nu va vindeca imediat pe nenorocit, ci se va adresa public „către învățătorii de lege și către farisei” numeroși la acel ospăț, și va pune o întrebare grea și de temut: **„Cuvine-se a vindeca sâmbăta ori nu?”**. Această întrebare constituie o adevărată revoluție duhovnicească, un adevărat reper în istoria religioasă a omenirii. El nu a situat lucrurile negativ, în termeni de interzisuri sau rânduiești, ci pozitiv, în termeni de „bine”, de viață, de mântuire, adică în chip dumnezeiesc, după cum singur Dumnezeu-Mântuitorul putea să o facă¹². A răsturnat valorile. **Creaturile rămân mute dinaintea Înțelepciunii Creatorului**. Într-adevăr, dacă ar fi răspuns „da”, ar fi nesocotit Legea, și i-ar fi aprobat tacit pe Iisus, iar dacă ar fi răspuns „nu”, și-ar fi dat pe față învârtoșarea inimii și îndepărtarea de bunătatea lui Dumnezeu. Hristos atunci răspunde printr-un gest: atinge pe bolnavul de idropică și îl vindecă pe loc.

Dar, îndată, îi ceartă pentru fățarnicia lor, pe care Domnul întotdeauna a urât-o. Faceți atâta caz din ziua sâmbetei, în aparență, dar când va convine, nu-l țineți, fățarnicilor: dacă fiul sau boul vostru cade într-o fântână în ziua sâmbetei, vă grăbiți să-l scoateți de acolo. Toți clericii și toate fețele bisericești riguroase din lume ar trebui să asculte această lecție... Viața este mai presus decât rânduieștile, persoana este mai presus decât ideile, iar dragostea este mai presus decât orice.

Din păcate, chiar aceste persoane din istorie, care erau prezente la Meggido, care au văzut această minune și care au auzit această Înțelepciune dumnezeiască ieșind chiar din gura lui Dumnezeu, își vor închide inima, vor osândi pe Hristos la

11. Cu toate acestea, nu este pe de-a-tregul o nouitate: Hristos făcuse la fel la Capernaum, la începutul misiunii Sale, când vindecase un om cu mâna uscată în ziua sâmbetei (Lc 6/6-11; Mt12/9-14; Mc 3/1-6). Însă acest lucru se petrecea la sinagogă.

12. În minunea precedentă, întrebarea Sa către toți fusese chiar mai explicită: după ce a pus să fie ridicat bolnavul și adus în mijloc, spusese tututor (printre care și „cărturari și farisei”): „vă întreb dacă se cuvine, în ziua sâmbetei, să faci bine sau să faci rău, să vindeci pe cineva sau să-l omori”. Și Hristos aruncase o privire „mânioasă” asupra lor. A mai făcut și un comentariu identic cu privire la ipocrizia lor (oaia care cade în groapă).

moarte, și vor rânji când Îl vor vedea torturat, răstignit și mort pe cruce. Dumnezeu ne lasă întotdeauna liberi. De aceea starea spirituală care este Iadul este veșnică: libertatea noastră și voia noastră liberă sunt veșnice.

Însă Hristos nu se mărginește la atât. El va folosi acest prilej, al stupefacției fariseilor pentru a da **o altă învățătură privind locurile la masă**, și, cu mult mai presus, **despre smerenie**. A făcut aceasta sub formă de parabolă, din bunăvoie, însă nimeni nu s-a înșelat. În Iudeea romană se urmau obiceiurile romane, iar mesele romane oficiale respectau convenții stricte. Se stătea alungit¹³ pe divanele așezate în U în jurul unei mese aflate în mijloc, pe care erau puse bucatele; la capătul acestui U stătea stăpânul, iar la dreapta și la stânga sa invitații de vază. Apoi invitații erau repartizați în funcție de rangul lor social, al importanței lor. Hristos, când a sosit, a așteptat să fie așezat de stăpânul casei, desigur la dreapta sa. Însă a observat că oaspeții încercau să aleagă locurile cele bune, din pretenție. Atunci va da un sfat duhovnicesc, care ține de bunul simț: când ești poftit, așează-te singur în locul cel mai de pe urmă (adică la capătul din stânga al aceluia U): nu vei putea coborî mai prejos și

nimeni nu va vrea să-ți ia acel loc. Dimpotrivă, dacă te așezi pe un loc din față, poți fi „retrogradat” dacă sosește un personaj important: atunci vei fi încurcat și rușinat. În timp ce dacă te așezi pe locul cel din urmă, cel mai bun lucru care ți se poate întâmpla este să ți se spună să te așezi mai în față. Aceasta se numește **smerenie**.

Vorbind astfel, Hristos vorbește pentru El Însuși, dă propriul exemplu, căci atunci când a venit pe lume, la ai Săi, a ales locul cel de pe urmă: cel al osânditului la moarte, în locul lui Adam. Și sfârșește prin acest *logion* pe care îl va spune de mai multe ori¹⁴: „Căci, oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța”. Chiar așa va și face El personal: S-a așezat între cele mai de jos (întrupându-se, apoi primind suferința și moartea) și a fost înălțat de către Tatăl Său Ceresc între cele mai de sus, de-a dreapta Sa (în locul cel de cinste). Hristos va face întotdeauna ceea ce cere: ne arată pilda Sa.

Smerenia dumnezeiască este o sublimă antinomie: dacă Dumnezeu nu S-ar coborî de bună voie, nici noi nu am putea fi înălțați. Să facem și noi asemenea.

Pr. Noël TANAZACQ, Paris

13. Numai bărbații! Femeile erau la bucătărie și porunceau slujitorilor, mai ales la farisei, care disprețuiau femeile. În cazul oșpețelor la care erau oaspeți de vază, femeile serveau la masă.

14. Și mai ales în pilda Vameșului și a Fariseului (Lc 18/10-14). A se vedea Apostolia nr 22-23 din ianuarie-februarie 2010.

CUVÂNT

FILOCALIC

Zis-a iarăși: mai mare decât aceasta dragoste nu este cu putință să afle cineva, decât să-și pună sufletul pentru aproapele său. De va auzi cineva un cuvânt rău, adică de mâhnire, putând și el să zică asemenea și se va lupta să nu-l zică, sau de i se va face strâmbătate și va suferi și nu va răsplăti, unul ca acesta își pune sufletul său pentru aproapele său.

A întrebat Avraam pe Avva Pimen, zicând: „Cum ne luptă pe noi dracii?” Și i-a zis lui Avva Pimen: „Pe noi ne luptă dracii? Nu se luptă cu noi, câtă vreme facem voile noastre. Că voile noastre s-au făcut draci și ei sânt care ne necăjesc pe noi, ca să le împlinim. Iar de voiești să știi cu cine s-au luptat dracii, apoi află că cu Moise și cu cei asemenea lui.

Zis-a avva Pimen: voia omului este zid de aramă între el și Dumnezeu și piatră care bate împotriva. Deci, de o va lăsa omul pe ea, zice și el: întru Dumnezeuul meu voi trece zidul (Ps.7, 32). Iar dacă îndreptățirea de sine se va împreuna cu voia (proprie), pătimește omul.

Zis-a iarăși avva Pimen: a întrebat pe avva Paisie cineva odată, zicând: ce voi face sufletului meu, că e nesimțitor și nu se teme de Dumnezeu? Și i-a zis lui: du-te, lipește-te de omul care se teme de Dumnezeu și apropiindu-te, te vei învăța și tu a te teme de Dumnezeu.

A zis iarăși: omul care învață, dar nu face cele ce învață, este asemenea cu fântâna, că pe toți îi adapă și îi spală, iar pe sine nu se poate curăți, ci de toată întinăciunea este plină și toată necurăția într-în-sa se află.

***Avva Pimen cel Mare
Părinte, cum poate omul
să biruiască o ispită diavolească?***

Biruința a toată ispita este tăcerea și smerenia. Toate lucrurile celui smerit sunt cunoscute de Dumnezeu și laudate de către îngerii Lui. De aceea, sunt înfricoșate și temute diavolilor. Fii, deci smerit, cu inima înfrântă, ca să dorească Duhul Sfânt să sălășluiască întru tine și să-ți dea putere să nesocotești toate grijile vietii, pentru că observă că acestea te îndepărtează mai mult de calea lui

Dumnezeu, ocupându-te cu lucruri nefolositoare. Acestea, fiule, nu ne vor ajuta cu nimic în ziua judecății. Nu ne-a adus Dumnezeu în această viață ca să ne pierdem pe noi înșine cu grijile și treburile netrebnice, înșelați de diavolul, ferească Dumnezeu!

Dacă vrei, fiule, să locuiești între oameni, trebuie să fii atent la următoarele lucruri: să nu osândești pe nimeni niciodată, să nu râzi de cineva, să nu te mânie, să nu disprețuiești. Păzește-te mult să nu zici: „Cutare trăiește în păcate sau cutare face desfrâu”. Căci aceasta însemnează: „Să nu judecați!” Pe toți oamenii să-i vezi cu aceiași ochi, cu aceiași dispoziție, cu același gând, cu inima simplă. Pe toți să-i ai ca pe Hristos. Nu-ți pleca urechea la omul care osândește pe alții, nu te bucura și nu aproba cele ce zice, ci țineți gura închisă și fii zăbavnic la vorbă și grabnic la rugăciune. Dar nici pe cel ce judecă pe altul să nu-l osândești întru tine. Chiar dacă el face un lucru rău, tu vezi-ți lipsurile tale și osândește-te numai pe sine-ți.

Tinerețea, fiule, dacă are smerenie și nevinovăție, ajunge! Nimic altceva nu-ți cere Dumnezeu. De aceea, fiule, să fii nevinovat și smerit. Socotește-te pe tine mai prejos decât toți; atunci într-adevăr vei trăi împreună cu Hristos. Silește-te de asemenea să nu-ți închipui în mintea ta că ai ajuns la măsura sfinților ci, să zici adesea: „Suflete al meu, tu știi că am întrecut și pe diavoli cu păcatele și nicio faptă bună nu am făcut până acum pentru Dumnezeu. Vai mie, ticălosul, ce voi face în ziua judecății?”

De aceea, totdeauna să socotești rugăciunea ta ca un pacat. Pentru că atunci păcătuim mai rău, când socotim că rugăciunea noastră este sfântă și curată. Chiar dacă cineva ar face semne și minuni, trebuie să nu se socotească drept, pentru că, fără îndoială, va păcătui în rugăciunea sa, fie în mișcările inimii, fie cu împrăștierea gândurilor, când adică, una zice cu gura, iar mintea se află în altă parte. De aceea, adu-ți aminte și zi adesea: De cele ascunse ale mele curățește-mă și de cele străine ferește pe robul Tău!

Sf. Nifon al Constanțianei

DESPRE ANAFORAUĂ LITURGICĂ (II)

În articolul trecut am putut vedea care este textul anaforalei Sfântului Ioan Gură de Aur și cum l-au împărțit liturghiștii în mai multe părți (Praefatio, Sanctus, Institutio, Anamnesis, Epiclesis, Intercessio). Acum vom reda câteva texte din comentariile liturgice ale Sfinților Părinți pentru a înțelege mai bine conținutul acesteia.

1. Partea de început (**Praefatio**) a anaforalei este văzută de către Sfântul Gherman al Constantinopolului ca o apropiere directă a slujitorului de Dumnezeu, pentru a-I aduce laudă și mai ales pentru a fi inițiat în lumina Sfintei Treimi. El zice: „Iereul (preotul) vine cu îndrăznire la tronul harului lui Dumnezeu [cf. Evr 4, 16] și vestind și grăind cu Dumnezeu cu inima adevărată în deplina certitudine a credinței [cf. Evr 10, 19-21], nu prin nor ca odinioară Moise în Cortul Mărturie [cf. Iș 40,22], ci privind fața Domnului cu față descoperită, e inițiat

în cunoașterea dumnezeiască și credința Sfintei Treimi și grăiește singur cu Cel Singur, vestind în taină tainele cele ascunse dinaintea veacurilor și de generații [cf. Col 1,26] iar acum făcute arătate nouă prin arătarea Fiului lui Dumnezeu [cf. 2 Tim 1, 10], fiindcă ni le-a explicat Fiul Unul – Născut Care este în sânul Tatălui [cf. In 1,18]...”¹.

2. Imnul **Sanctus** (Sfânt! Sfânt! Sfânt! Domnul Savaot!...) exprimă și el dorința creștinilor și a slujitorilor de a se înălța mai mult în cunoașterea lui Dumnezeu, imitând cetele îngerilor care Îl înconjoară și Îl slăvesc neîncetat pe Dumnezeu. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că „întreitul

1. Sfântul Gherman al Constantinopolului (+ 733), *Explicare a bisericii și dumnezeieștii Liturghii în De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului – Integrala comentariilor liturgice a diaconului Ioan I. Ică jr.*, Editura Deisis, Sibiu, 2011, p. 270.

strigăt de sfințire [cf. Is 6,3] al imnologiei dumnezeiești făcut de tot poporul credincios arată unirea și egalitatea sa de cinstire cu puterile necorporale și inteligente [ale îngerilor] care se va arăta în veacul viitor, prin care firea oamenilor va fi învățată să laude în imne și să sfințească într-un glas cu puterile de sus prin întreprinderea sfințirii Dumnezeirea Tripostatică Una din pricina identității veșnicei lor mișcări neschimbabile în jurul lui Dumnezeu².

3. Imediat după Sanctus, **se reia tema mântuirii și răscumpărării prin Hristos**, arătându-se prin această că „*cel cu puțin mai mic decât îngerii*” poate fi asemenea îngerilor doar prin ceea ce a făcut Hristos pentru el și prin Testamentul pe care i l-a lăsat (acela de a iubi și de a săvârși Sfânta Jertfă) la Cina cea de Taină.

4. Cuvintele de instituire a Euharistiei (**Institutio**) („*Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu... Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu...*”) reactualizează chemarea Mântuitorului de a ne împărtăși cu El pentru a avea viață în noi și pentru a fi uniți cu El („*Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică... oricine mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne în Mine și Eu în el*” [In 6, 54-56]).

5. **Anamnesis** (amintirea morții, îngropării și învierii Domnului) și oferirea „în schimb” a Darurilor de pâine și vin (la *Ale Tale dintru ale Tale...*) arată strânsa le-

gătură dintre Jertfa de răscumpărare a Mântuitorului și modul în care putem să beneficiem de roadele acestei Jertfe, și anume, împlinind ceea ce El ne-a poruncit când a zis: *Aceasta să o faceți întru pomenirea mea.*

Spunem *Ale Tale dintru ale Tale* pentru că a Domnului este întreaga creație, și *Ție Îți aducem de toate și pentru toate*, în sensul că Îi oferim Domnului din toate cele rodite de pământ, pâinea și vinul, ca o pârgă a creației; și pentru toate, adică pentru toate cele pe care Hristos le-a îndurat pentru noi și pe care le-am amintit mai înainte.

6. Rugăciunea de invocare a Duhului Sfânt (**Epiclesis**) reprezintă partea ce mai importantă a anaforalei pentru că prin ea preotul roagă pe Dumnezeu să coboare harul Duhului Sfânt peste comunitate și peste Darurile ce sunt puse înainte. Acesta este momentul în care pâinea și vinul se prefac în Trupul și Sângele Domnului. Despre aceasta (în pofida viziunii catolice care afirmă că Darurile se prefac în timpul rostirii cuvintelor de instituire) Simeon al Tesalonicului spunea: „*Iereul istorisind și lăudând cele ale Economiei [mântuirii], strigă mai întâi dumnezeieștile glăsuiri ale lui Hristos și că El însuși a predat acest lucru... și spunând aceasta (epicleza) le pecetluiește [cu semnul crucii], și pecetluindu-le de trei ori, iereul crede că pâinea și vinul sunt Însuși Trupul și Sângele Lui, Întrucât Însuși Hristos e Cel ce lucrează prin iereu împreună cu Tatăl și cu Duhul, și El este Cel ce aduce și Cel ce se aduce, Cel ce jertfește și Cel ce Se jertfește, Cel ce primește și Cel ce împarte,*

2. Sfantul Maxim Marturisitorul, *Mistagogia în De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului – Integrala comentariilor liturgice a diaconului Ioan I. Ică jr.*, Editura Deisis, Sibiu, 2011, p. 226.

cum spunem acest lucru în Preasfânta Rugăciune a Intrării celei Mari... cele jertfite sunt adevăr/realitate, nu prefigurare, Trupul și Sângele lui Hristos... ”³.

7. Rugăciunea de mijlocire/pomenire (**Intercessio**) pentru cei adormiți (inclusiv sfinți) și pentru cei vii (dipticele) este adusă de preot ca fiind în rolul Marelui Arhieru, care aduce „slujba cuvântătoare” pentru toți sfinții și „mai ales pentru Preasfânta, Curata, preabinecuvântata Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea”⁴,

arățând într-un fel că roadele Jertfei Sale au efect veșnic asupra sfinților.

8. Ecfonisul „Și ne dă nouă, cu o gură și cu o inimă, a slăvi și a cânta preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”, pecetluit de **Amin** de către credincioși, reprezintă idealul comunității euharistice care își dorește să-L slăvească pe Dumnezeu Cel Unul în Treime în deplină unitate de simțire și trăire duhovnicească.

Preot Daniel Stîngă

3. Sfântul Simeon al tesalonicului, *Tălcuire la templul sfânt și Liturghie în De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului – Integrala comentariilor liturgice a diaconului Ioan I. Ică jr.*, Editura Deisis, Sibiu, 2011, p. 392-393.

4. Vezi, Nicolae al Andidei, *Considerație preliminară despre simbolurile și Misterele Liturghiei în*

De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului – Integrala comentariilor liturgice a diaconului Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2011, p.306-308.

Din înțelesul cuvintelor simbol din Ps. 27, 8 constatăm că analizăm o rugăciune cu mulți termeni divini: *Domnul, salvare, uns*; dacă mai luăm în calcul și termenul *scut de mântuire* sau *adăpost în munte*, etc. (מָצוּד), care, de exemplu, în Ier. 16, 19 și Ps. 26, 1³ îl are referent direct pe Dumnezeu, conștientizăm că rostim o rugăciune foarte puternică.

Versetul final al Psalmului 27, 8 reprezintă tocmai prima parte a troparului Sfintei Cruci:

„Mântuiește (salvează) poporul Tău, binecuvântează moștenirea ta: paște-i și înalță-i/ susține-i / sprijină-i în veci (pentru totdeauna)!”; pentru aceia dintre noi care sunt interesați de textul suport, am scris câteva idei la notă⁴.

ebraice arhaice), loc de refugiu (în munte) / adăpost / fortăreață pentru mesia al său”.

3. *Molitfelnicul* rânduiește ca Ps. 26, 1 să se rotească în cadrul Rugăciunilor pentru cei care sunt supărați de duhuri necurate.
4. מְצוּד הַיְצוּיָהוּ: מְצוּד הַיְצוּיָהוּ מְצוּד הַיְצוּיָהוּ מְצוּד הַיְצוּיָהוּ este un hifil imperativ care are un sens cauzativ, adică, prin folosirea lui s-ar putea înțelege „o rugăciune repetată”, care a crescut atât de mult în intensitate, încât omul Îl determină pe Dumnezeu, Îl face să-și mântuiască poporul (צוּד); locuri asemănătoare acestuia, în care Dumnezeu sau unsul Lui își scapă poporul sunt: Ieș. 14, 30 „În ziua aceea, *Domnul l-a izbăvit* pe Israel din mâinile egiptenilor”; 2 Reg 14, 4 „Femeia din Thecoe a venit la rege, a căzut cu fața la pământ, i s-a închinat și a spus: *Ajută-mă, rege, ajută-mă!*”. Următorul verb צוּד se traduce prin „el binecuvântat” sau „el binecuvântează de mai multe ori”. צוּד – „a păstori”; trimite la munca ciobanului, dar uneori verbul îl are ca referent pe Dumnezeu, după cum găsim în Fac. 48, 15; Is.

Ca să surprindem ideile majore este nevoie de o contextualizare, adică de o încercare de a vedea cauzele care au dus la nașterea Psalmului. O parte din comentatori cred că acesta este o rugăciune personală asemănătoare cu ceilalți doi psalmi care îl preced, respectiv, Psalmii 25 și 26; protagonistul ar fi un bolnav grav, care se află la grea încercare. O altă parte din bibliști sunt de părere că Psalmul 27 este o rugăciune colectivă rostită de întreaga comunitate care recunoaște în tăcerea divină o condamnare a vinei prezente în poporul ales. La fel de bine Psalmul putea să fie cântat în templu, când Iuda (în timpul domniei lui Ioachim, 4 Reg. 24, 2) era asaltat de dușmani și era în pericol însăși existența sa⁵.

ÎNCEPUTUL UTRENIEI CONȚINE TROPARUL ȘI CONDACUL SFINTEI CRUCI

Exegeza este de părere că aclamația corală finală, (adică versetele 8 și 9), s-a adăugat mai târziu; ea făcea ca Psalmul să fie rostit de către toată adunarea lui Israel

40, 11; 46, 9; 63, 9; Ps. 22; Iez. 34; mai mult, cunoaștem locuri în care Mântuitorul se numește „Păstorul Cel bun care-și pune sufletul pentru oile Sale” (Ioan 10, 11). Pentru a încheia lista verbelor, amintim și rădăcina צוּד („înălță, sprijină”) care, împreună cu celelalte forme de mai sus, ne așază în față patru imperative, fiecare din ele, putând constitui subiecte de aprofundat.

5. Gianfranco Ravasi, *Il libro dei Salmi*, Volume I°, EDB, Bologna, 1981, p. 512.

împreună cu regele – mesia în frunte⁶. În acest sens amintim măcar două – trei exemple edificatoare: „Doamne, izbăvește-l pe regele Tău și ne ascultă în orice zi Te vom chema!” (Ps. 19, 10)⁷; „Zile vei adăuga peste zile regelui, anii lui, din neam în neam” (Ps. 60, 7)⁸; „Dar Tu l-ai îndepărtat și l-ai nimicit, l-ai lepădat pe unsul Tău” (88, 39); versetul îl are în vedere pe tot creștinul aflat la încercare, dar, mai ales, el face referire la chinurile Mântuitorului când Domnul a spus: „Dumnezeu Meu, Dumnezeu Meu, pentru ce M-ai părăsit” (Mc. 15, 34).

Așadar, la începutul laudei de dimineață, fiecare creștin se roagă ca să se împlinească profețiile mesianice, și „Să te asculte Domnul

6. A se nota că regele poporului evreu antic era considerat *unsul* lui Yahweh, domnia sa având legitimitate divină, apoi, el era „mântuitorul” (cu sens de garant al vieții și al bunurilor) întregului Israel, reprezentantul vizibil al poporului în relația cu Dumnezeu; de aceea idolatria lui, presupunea suferința masei; în acest sens ne amintim de greșeala lui David când a făcut recensământul, de idolatria lui Ahab, etc.
7. Acest Psalm împreună cu Psalmul 20 deschide slujba Utreniei pe care o săvârșim duminica, în sărbători și în zilele de rând. Este un Psalm regal care se rostea la înscăunarea regelui sau după o victorie, când poporul se ruga pentru suveran, a cărei stabilitate în domnie depindea de ascultarea sa față de Dumnezeu. Sfinții Părinți L-au văzut pe Hristos ca regele, preotul și jertfa poporului. *Septuaginta*, 4/1, pp. 81-82.
8. Traducerea literală „Anii lui (sunt) ca din generație în generație” îl putea avea în vedere pe Zorobabel, care a permis evreilor să plece din robia babiloniană, dar, mai degrabă, se referă la Hristos, Care, fiind Dumnezeu din veșnicie, îl eliberează pe noul Israel din robia duhovnicească. *Septuaginta*, 4/1, p. 168.

în ziua strămtorării, pavază să-ți fie Numele Dumnezeului lui Iacob! Să-ți trimită ajutor din (lăcașul) sfânt și din Sion să te întărească! ... (Ps. 19, 1-3)”. Eu, personal, nu găsesc rugăciuni mai inspirate pentru sufletul omului amărât de necazuri și întristări! Nădejdea pe care credinciosul și-o pune în Numele Domnului Dumnezeului nostru este mai mare decât promisiunile deșarte ale politicienilor și ale tuturor celor care se încred în caii căruțelor sau ai mașinilor sau ai științei.

Credința în puterea lui Dumnezeu de a ajuta în orice problemă își are temelia în moartea și învierea lui Hristos. Moartea Lui pe Sfânta Cruce face din aceasta unul din cele mai sfinte semne, simboluri și obiecte de cult; și, de aceea, după rugăciunea *Tatăl nostru* de la Utrenie ne rugăm spunând *Troparul* și *Condacul Sfintei Cruci* și un tropar închinat Maicii Domnului, căci, fiind în Legea Harului, nu rămânem la o manifestare ascunsă a lui Dumnezeu, ci ne-am făcut părtași întrupării și înălțării Sale pe Cruce, de unde, apare logică, cinstirea lemnului de viață făcător.

SFÂNTA CRUCE PE CÂMPUL DE BĂTĂLIE

Dacă gândim la războaiele în care împărații bizantini ieșeau la luptă cu una sau mai multe icoane, pe care astăzi noi le avem în biserică sub forma prapurilor, și, de asemenea, luau și sfânta Cruce⁹, prin care erau

9. La 14 septembrie Biserica prăznuiește Înălțarea sau *Arătarea Sfintei Cruci* de către Patriarhul Macarie, dar și recuperarea ei din mâna perșilor

încredințați că Însuși Dumnezeu era prezent în mijlocul lor și lupta pentru ei, atunci pricpem înțelesul celor patru verbe la imperativ: „Mântuiește!, Binecuvântează!, Paște!

în anul 629; ea a fost pierdută în confruntarea din 614, când a fost luată ca și trofeu de război de către Cosroe. Este demn de amintit că în Vechiul Testament, „regele trebuia să aibă două copii ale Legii: una era păstrată în tezaurul său, cealaltă îl însoțea în luptă”. *Septuaginta*, I, p. 524.

Sprijină!” (Ps. 27, 8-9); ele exprimau rugăciunea fierbinte din biserica imperială unde împăratul și armata cereau ajutorul lui Dumnezeu pentru lupta ce-o aveau înaintea¹⁰, sau strigătul de pe câmpul de luptă.

Dar, dacă astăzi nu mai sunt lupte asemănătoare celor din vechime, aceasta nu înseamnă că nu mai avem de luptat „împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății” (Ef. 6, 12); luptele din timpul nostru au o natură proporțională cu descoperirile științei, pe care unii nu le folosesc tot timpul pentru a ajuta omul postmodern; indiferent de forma ispitirii, prin trup, prin minte, prin oameni, Semnul și Obiectul Sfintei Cruci rămân de un real ajutor pentru noi credincioșii practicanți¹¹.

CARE-I POPORUL ȘI MOȘTENIREA LUI DUMNEZEU?

Prima parte a troparului Sfintei Cruci se găsește și în alte texte liturgice; de exemplu, Psalmul 27, 8-9 se află în rugăciunea de la Litie și de la Utrenie, care începe chiar prin cuvintele „Mântuiește Dumnezeu poporul Tău și binecuvântează

10. Domnitorii medievali români aveau același ritual de război; amintim pe Sfântul Stefan cel Mare care lua cu sine pe câmpul de luptă icoana Sfântului Gheorghe.
11. În Taina Sfântului Maslu cântăm: „Doamne, armă împotriva diavolului, Crucea Ta ai dat-o nouă; că se îngrozește și se cutremură a căuta spre puterea ei...”

moștenirea Ta, cercetează lumea Ta cu milă și cu îndurări, înalță fruntea dreptslăvitorilor creștini, ...”. Aceleași cuvinte se găsesc și în cântarea *Te Deum*-ului, în care substituim pe regele teren cu Dumnezeu, adevăratul Păstor și Rege al tuturor popoarelor creștine, dar mai ales a celor care îi cer protecția. De asemenea, o formă a textului citat mai sus, este conținută în una din Rugăciunile de la începutul Utrenie, rugăciune pe care preotul o rostește în taină.

Deci, anumite părți din cult au păstrat întrutotul versetul Psalmului 27, 8, ceea ce ne determină să ne întrebăm: „Cine este poporul și moștenirea Sa, a lui Dumnezeu?”

Poporul lui Dumnezeu a fost comunitatea evreilor cu care Dumnezeu Vechiul Testament a încheiat legământ înainte de a ieși din Egipt, apoi pe Sinai, și în pământul făgăduinței; interesant este că în Israel și Iudeea¹², contractul dintre cei doi, Dumnezeu și poporul evreu luat ca un tot, a fost refăcut de mai multe ori, și aceasta nu din cauza *Celui Care este*, adică a lui Dumnezeu, ci din cauza omului nestatornic în cuvântul dat și în trăirile sale. Tot ca și o uimire este și faptul că Dumnezeu a mers în robia babiloniană cu poporul său, o lucrare și o învățătură de mare importanță, căci nu a fost puțin ca evreul

12. Am enumerat ambele țări, deoarece Dumnezeu a purtat de grijă de ele, chiar dacă Israel (avem în vedere cele 10 seminții din Nord) a căzut în idolatrie și a fost amestecat cu păgânii, care nu formau nicidecum poporul ales. Amintim, nu mai puțin, activitatea și minunile sfinților proci Ilie și Elisei.

oprimat să-și dea seamă că în exil fiind, totuși nu este părăsit¹³.

Știm cu toții că deodată cu universalitatea Jertfei Domnului pe Sfânta Cruce nu mai vorbim de un popor anume, de o etnie, ci de „o seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, *popor agonisit de Dumnezeu*, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată” (1 Ptr. 2, 9). Sfântul Petru chiar precizează că „voi care odinioară nu erați popor, iar acum sunteți poporul lui Dumnezeu” (2, 10); a fi poporul lui Dumnezeu înseamnă a trăi conștienți de modul în care eu personal răspund acestei mari demnități pe care Domnul mi-a dăruit-o; Verhovnicul apostolilor recomandă: „Iubiților, vă îndemn... să vă feriți de poftele cele trupești care se războiesc împotriva sufletului” (2, 11); deci, iată, în ce constă apartenența la Biserica lui Dumnezeu; partea de dogmatică are chemarea de a se reflecta în trăire. Atât timp cât rămân în făgăduințele Botezului, în păzirea Poruncilor și trăirea Fericirilor, eu sunt o persoană purtătoare de Duh Sfânt care formează

13. Această realitate s-a transformat într-o mare nădejde pentru poporul evreu, care a pierdut calitatea de a fi ales, și, după distrugerea statului Israel antic a migrat în toată Europa și peste ocean. Și, deși au fost împrăștiați, ei au păstrat ca nimeni alții conștiința națională și gândul la împlinirea promisiunilor divine. Așadar, avem șansa să înțelegem, din afară, cât de profund a fost crezul unor oameni greu încercați în istorie. Și, bineînțeles este de dorit să ne cercetăm pentru a vedea dacă păstrăm ceva bun din istoria altor neamuri: limbă, credință, identitate de neam, conștiință națională.

comunitatea parohiei, și, prin extensie, poporul lui Dumnezeu.

Pentru a contura sumar teologia „moștenirii” divine (citind, să ne mirăm: Dumnezeu să aibă moștenitori pe pământ?!), alegem trei versete: primul din Deuteronom 4, unde Domnul îi amintește cu multă strictețe poporului la ce ar trebui să fie atent în noua formă de organizare¹⁴, iar al doilea din Cartea a 3-a a Regilor, unde Solomon, ca și rege și reprezentant laic-religios al poporului, rostește Rugăciunea de sfințire a templului; conținutul este aproape identic: „Pe voi Dumnezeu v-a luat și v-a făcut să ieșiți din cuptorul de fier, din Egipt, să-I fiți poporul de moștenire, ca în ziua de azi” (Deut. 4, 20); sintagma „poporul de moștenire», în varianta grecească, este atestat numai aici în Septuaginta; poate avea un sens activ (cel care primește moștenirea), fiind echivalentul termenului juridic, sau pasiv «care a primit ca moștenire»¹⁵. „Fiindcă (ei) sunt poporul Tău și moștenirea ta, pe care ai scos-o din țara Egiptului” (3 reg. 8, 51).

Al treilea verset ne descoperă un înțeles profund al termenului de *moștenire*, atunci când Dumnezeu este Cel ce posedă¹⁶; „Iată, moștenirea Domnului sunt fiii, răsplata ro-

dului pântecelui”. De obicei, *moștenirea* îi are în vedere pe cei cu care s-a încheiat legământul, dar, surprinzător, și pe fii. De ce uimește această precizare? Pentru că fiii reprezintă odrasla prin care neamul meu continuă în lume, iar ei vin la viață prin Dătătorul de viață; mai mult, ei sunt cei care au chemarea de a nu fi asemănători în rele părinților lor, de aceea, se înscriu în categoria celor nevinovați și demni de Domnul, față de părinții lor îndărătnici. Cumințenia lor și posibilitatea de a fi educați după principii sănătoase reprezintă o șansă pentru părinți și un câștig pentru Dumnezeu de a-i crește într-o libertate responsabilă. Dacă ne amintim cât de mult apreciază Înțelepciunea lui Isus *Sirah* pe fiii ascultători, înțelegem de ce Domnul are plăcere de a-i considera moștenirea Sa.

Așadar, trei sunt „entitățile” care formau moștenirea lui Dumnezeu: poporul, în masa lui, fiii evreilor, și pământul făgăduinței - Canaanul, iar noi, tot aceleași trei principii ar trebui să le avem în minte atunci când cerem ca Mântuitorul „să ne mântuiască”: comunitatea Bisericii, care poate fi în ordine crescătoare: familia, parohia, eparhia, mitropolia, patriarhatul, Biserica universală, copiii noștri, care sunt binecuvântarea lui Dumnezeu și lucrarea Lui vizibilă într-un neam (de unde și dreptul Lui de a se bucura de ei și de a-i educa după voia Sa), și, bineînțeles, pământul, pe care unele popoare nu-l vând nicidecum, căci este proprietatea Domnului; acesta cel mult se poate lăsa moștenire.

Pr. Cristian Prilipceanu

14. Se trecea de la forma nomadă, la cea de organizare în cetăți și orașe, care trebuiau cucerite și neasimilate.

15. *Septuaginta*, I, p. 545.

16. Noi știm prea bine, că El este, și dacă El există, tot ceea ce mai ființează, se datorează Lui; deci El nu posedă, ca Unul care nu ar avea sau ar duce lipsă de ceva, El este simplu și suficient Sieși; dintr-un preaplin de bunătate dăruiește viață celor ce nu sunt.

CE VREA DUMNEZEU DE LA MINE?

Ce vrea Dumnezeu de la mine? Care este voia Lui? Ce ar trebui să fac pentru ca viața mea să capete sens? Astfel de întrebări chinuie de-a dreptul conștiința multora dintre creștinii care iau în serios nu doar existența lui Dumnezeu, ci și modul în care relația cu El ar trebui să le influențeze stilul de viață. Chiar mulți dintre teologi și preoți sunt preocupați de această temă și așteaptă de la duhovnicii lor sau chiar de la Dumnezeu Însuși un semn sau un cuvânt care să le descopere sensul vieții și al misiunii lor.

În această căutare suntem de multe ori mânați nu doar de gândul îndreptățit că Dumnezeu are un plan cu noi, ci și de gândul că suntem speciali în acest plan al lui Dumnezeu și că misiunea noastră trebuie să fie anunțată într-un mod la fel de special precum suntem noi. Altfel spus avem așteptări care corespund nu lucrării lui Dumnezeu în lume, ci părerii noastre, adesea foarte bună, despre propria persoană.

Dumnezeu a așezat însă în lume câteva rânduieli care răspund pe deplin nevoii noastre de a trăi o viață plină de sens. Nu mă refer aici la anumite reguli de conduită, ci la mijloace prin care Dumnezeu Însuși ne oferă o viață cu sens și apoi adaugă personalității noastre valențe identitare clare.

Un exemplu este nașterea, pentru că nici un om nu se naște fără știrea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Deci suntem rânduiți de Dumnezeu drept fii și fiice părinților

noștri. Veșnic. De această calitate ține și o serie de responsabilități: cinstește pe tatăl tău și pe mama ta! Mai târziu, tot prin rânduiala lui Dumnezeu devenim părinții copiilor noștri, adică primim prin voia lui Dumnezeu o misiune clară de a ne îngriji și educa pruncii. Cine are părinți și/sau copii, are deja o rânduială primită de la Dumnezeu care să îi umple viața de sens. Problema orgoliului nostru este că aceste misiuni nu ne singularizează între oameni, nu ne fac să ne simțim speciali. Există miliarde de oameni care au primit aceeași misiune de la Dumnezeu. Unicitatea rezultă doar din conștiința propriei unicități și a unicității persoanelor care ne-au fost încredințate: nu ești doar fiu sau fiică a cuiva, ci a acestor părinți; nu ești mamă sau tată a cuiva, ci ești singura mamă sau singurul tată al acestor copii, legați de tine în mod irepetabil și unic.

Dintre Sfintele Taine ale Bisericii sunt unele care dau cu adevărat expresie voii lui Dumnezeu cu noi, ne încredințează misiuni pentru întreaga viață și – poate cel mai important – ne oferă o identitate unică și veșnică. Taina Sfântului Botez este nașterea noastră în Împărăția lui Dumnezeu. Așa cum nici un om nu se naște trupește fără voia lui Dumnezeu, tot așa nu se naște nimeni duhovnicește prin Taina Sfântului Botez decât prin voia lui Dumnezeu. Această Taină dă identității tale o dimensiune nouă și veșnică, cea de creștin. Ei îi corespunde un mod de viață care se cere

a fi asumat. Primești astfel o misiune clară pentru toată viața. Și e misiunea ta. Iar dacă te gândești că milioane de alți creștini primesc aceeași identitate și aceeași misiune, ei bine, adu-ți aminte că prin Botez ai intrat într-o relație cu Unicul Dumnezeu pentru care tu ești unic, inconfundabil și irepetabil. Adu-ți aminte că ești organ din Trupul lui Hristos, că ai o anumită funcție în acest organism viu și că nici un trup nu este întreg și deplin funcțional fără toate organele sale; că inima nu poate suplini funcția hepatică, mâna nu poate face ce face piciorul, deci nimeni nu te poate înlocui în Trupul lui Hristos, care este Biserica.

Prin Taina Cununiei se adaugă personalității tale o nouă identitate veșnică, aceea de soț sau soție a persoanei pe care Dumnezeu ți-a rânduit-o, punând în inima, mintea și trupul tău tot ceea ce este necesar pentru a trăi o viață veșnică împreună cu El. Viața de familie rânduită prin Taina Cununiei nu este o întâmplare, nu este decizia ta luată într-un moment de slăbiciune sau neatentție, nu este rodul imaturității sau

superficialității tinereții (aici puteți completa cu oricare justificare pentru divorț), ci este voia lui Dumnezeu de a oferi sens și vindecare slăbiciunilor, imaturității, superficialității, necredinței, neasumării identității tale, așezându-te alături de o persoană rânduită ție spre mântuire.

Taina Hirotoniei este – poate mai evident decât în cazul Tainelor precedente – expresia voii lui Dumnezeu. Nici un om nu devine preot fără voia lui Dumnezeu, chiar dacă uneori

nu înțelegem rațiunea care stă la baza unei astfel de rânduieli dumnezeiești. Această Taină adaugă celui care o primește o nouă dimensiune identitară, o misiune sfântă și veșnică precum cele prezentate anterior și care – atenție! – nu-l absolvă pe preot de misiunile primite anterior prin nașterea sa ori a copiilor săi, prin Taina Botezului sau prin Taina Cununiei. Dacă le-ai împlinit pe toate acestea, iubite preot, sigur nu-ți mai pui întrebarea ce vrea Dumnezeu de la tine sau ce sens ar trebui să dai vieții tale!

Prin voia lui Dumnezeu ne-am înveșnicit ca fii sau fiice, ca mame sau tați, soți sau soții, credincioși creștini sau preoți. Aceasta e voia lui Dumnezeu cu noi și chiar dacă aceste misiuni încredințate nouă nu ne par „speciale” sau potrivite calităților noastre „incomparabile”, ele sunt unice prin unicitatea lui Dumnezeu, care ne-a chemat, pentru unicitatea noastră și prin unicitatea persoanelor care ne sunt încredințate din rânduiala lui Dumnezeu.

Pr. Ioan (Kassel, Germania)

DESPRE MILOSTENIA „SELECTIVĂ”

„Mai bine dai unui om care-i folosește cum trebuie. Trebuie să și gândești când faci o faptă bună”. Tu ești om cu mintea la cap. Asculți ce spune la biserică, ai grijă de familie, îți faci datoria. „Să asude milostenia în mâna ta, înainte de a-l alege pe cel căruia o dai”. Ai auzit asta în biserică, ai auzit de la preot. Parcă ți s-a luminat mintea în momentul acela. Atunci de-abia ai înțeles. Până atunci mai dădeai așa... cam cu inima strânsă, dar din ziua aceea... gata, să le dea cine crede, cine nu știe adevărul. Știi... le dădeai, dar le și spuneai câte una. Nu scăpau. „Du-te, mă, la muncă! Nu ți-e rușine!? În locul tău, mi-ar crăpa obrazul!”

Tu faci milostenie însă cu discernământ. Uite, vecinul de la doi, care are patru copii: îi mai dai din când în când un blid de mâncare după sărbători, îi mai dai vreo două hăinuțe de la copilul tău. Asta milostenie. Măcar știi că-i primită. Și, dacă stai să te gândești, ai nevoie și tu să te ajute să urci dulapul ăla nou în casă sau să îți mai schimbe vreo siguranță când cade curentul. Dacă ai avea și tu salariul mai mare, dar ți-ar da și statul ceva... vreun ajutor, altfel ar fi. Da' le dă la ăia, la prăpădiții ăia care oricum nu mai scapă din mizerie?! Nu le schimbi tu viața cu două sute de lei. Tot așa rămân.

Poate că mulți dintre noi am gândit astfel de lucruri. Însă ne e destul de greu să fim auto-critici. Poate pare neadecvat să vorbești în acest fel despre unii credincioși. Însă dacă tot mecanismul media funcționează pe aceeași frecvență: răzi de o greșeală (sau, mai nou, de o virtute!), iar omul se va rușina și va încerce s-o înlăture pentru a nu se mai face de răs, de ce nu s-ar putea și în cazul unor aspecte ale vieții de creștin deformate de ipocrizia slăbiciunilor noastre?

Știm că lucrurile nu sunt în regulă. Că n-ar trebui să existe săraci într-o lume atât de bogată, că n-ar trebui să sufere nimeni într-o țară de creștini, într-o lume în care Hristos S-a răstignit pe Cruce și a luat asupra Lui păcatele noastre, deschizându-ne poarta Raiului. Știm că există și oameni care profită de bunătatea celorlalți, și oameni răi, și pătimiși, și escroci. Și încercăm să fim buni într-o lume care devine, pe zi ce trece, tot mai ne-bună.

Nici noi n-o ducem grozav, potrivit aspirațiilor noastre. Viața noastră nu seamănă cu cea din filme și, oricât am fi muncit, nu putem depăși o limită. Câteodată e împovărat să ni se tot ceară: ba pentru biserică, ba pentru copiii săraci, ba pentru cine știe ce victime ale calamităților. Străzile sunt

pline cu oameni nevoiași, cu, de multe ori, aceleași persoane pe care le bănuiești că și-au făcut o profesie din a cere. Știi că e bine să ajuți, să faci milostenie, dar nu te împaci cu ideea de a-i da cui nu trebuie. Un argument de genul celui din Didahii, „să asude milostenia în mâna ta...”, te ajută însă a face pasul spre compromis. Te speli pe mâini, deși îți dai seama că nu aceasta e soluția.

„Când întâlnești un om sărac nu-l certa, nu-l umili dându-i banul cel mai mic, ci mai degrabă spune-i o vorbă frumoasă, caldă”. Așa ne învața părintele Arsenie Papacioc. Asta-i place lui Dumnezeu. Judecând o situație la prima vedere, putem să greșim. Iar noi facem milostenii destul de mici, dacă ar fi să comparăm cu strămoșii noștri, care-și dădeau pâinea de la gură, iar nu viitorul televizor cu plasmă, nu bacșișul pentru masa din concediu. Noi întindem câțiva bani unui om care se umilește într-atât, încât vine spre noi să ne ceară ajutorul. Oricât de sănătos și tânăr ar fi, cred totuși că nu avem dreptul

de a judeca lucrurile superficial. Hristos nu ne-a îndemnat la milostenie selectivă. Ne-a interzis judecata aproapelui.

Se cere, desigur, și o dreaptă socoteală, pentru a nu dăuna aproapelui care-și poate, prin milostenia noastră, hrăni o patimă, dar chiar nu există în sufletele noastre nici un gând viclean, nici o urmă de ipocrizie? Bani pe care, în mod normal, ar trebui să-i dăm, îi punem în alt buzunar și-i oferim altuia, sau rămân, de fapt, în portofelul nostru până la următorul magazin?

„Hristos e boier (fără conotația peiorativă a termenului), e generos”, ne spune părintele Nicolae Steinhardt. Hristos iartă și dăruiește cu generozitate fără a ține seama de circumstanțe, de fața omului. Diavolul, pe de altă parte, spune același părinte, este cel care vede greșeli, le contabilizează, le judecă permanent. Cum putem fi creștini dacă noi ne permitem a selecta pe cei care, toți, sunt chip al lui Hristos?

Pr. Sebastian Schipor

PĂZEȘTE-ȚI INIMA MAI MULT DECÂT ORICE

(PROVERBELE 4, 23)

“

„Este o mare tragedie să trăiască omul despărțit de însăși inima sa. Devine un scop al vieții ca cineva să-și cunoască inima și, de acolo, să se înfățișeze în fața lui Dumnezeu. Căci știința duhovnicească ne spune că trebuie să-i vorbim lui Dumnezeu cu inima noastră, trebuie să-L iubim din toată inima noastră, și să cunoaștem cu inima noastră legea harului Său. Și toată strădania / asceza noastră în viața bisericii este aceea de a ne găsi inima. Și este atât de important acest lucru încât, dacă ne-am găsi inima, a început mântuirea, a venit mântuirea în viața noastră”

ARHIMANDRITUL ZAHARIA ZAHAROU

„Răscumpărând vremea”

”

În cartea sa intitulată „Omul în căutarea sufletului său”, psihanalistul C.-G. Jung relatează un dialog pe care l-a avut cu șeful unui trib de Indieni din America:

„Americani sunt nebuni” afirmă acesta.

„De ce credeți asta?”

„Ei pretind că gândesc cu capul!”

„Nu este așa?”

„Nicidecum, omul gândește cu inima!”

Într-adevăr, putem constata cu ușurință că gândurile noastre sunt întotdeauna determinate de o stare afectivă – dorință, teamă, simpatie, mânie, bucurie, tristețe etc. – cu alte cuvinte, toate gândurile noastre izvorăsc din inimă: „Unde vorbește viața? În inimă. În ce fel? Prin autorevelația sa patetică imediată (...) care definește realitatea umană: impresii, dorințe, emoții, voință, sentimente, acțiuni, gânduri. „Inima” este singura definiție adecvată a omului” (Michel Henry – *Cuvintele lui Hristos*).

Ființa reală a omului se află în inimă, iar această ființă nu este omul muritor ci Duhul lui Dumnezeu întrupat în om: „Trupul vostru este Templul Duhului Sfânt, care locuiește în voi și pe care l-ați primit de la Dumnezeu” (1 Cor. 6, 19). De aceea toți oamenii – credincioși sau nu, în mod conștient sau nu –, sunt mistuiți de dorința vieții veșnice și însetați de Ființa absolută și de desăvârșirea dumnezeiască: „Inima este tronul lui Dumnezeu, pe care, însă, diavolul l-a luat în stăpânirea lui prin înșelăciune. De aceea, toată strădania noastră, toate puterile noastre sufletești trebuie să se îndrepte spre alungarea

pizmașului, recucerirea inimii și statornicirea minții înlăuntrul ei” (Arhimandritul Zaharia Zaharou op. cit.).

Principiul fundamental al societății de consum este de a pune stăpânire pe inima omului prin înmulțirea și ațâțarea dorințelor lui pământești, care îl leagă de această lume și de trupul lui muritor, îndepărtându-l de Dumnezeu și de ființa lui adevărată, care poartă în ea duh dumnezeiesc: „Dorința este un exil. Ea nu vă permite să rămâneți neclintii în voi înșivă” (Arnaud Desjardins – *Calea inimii*).

Dorința este expresia unei lipse iar lipsa esențială a tuturor ființelor omeneste este împărăția cerurilor și viața veșnică, pe care le-am pierdut prin căderea în păcat a lui Adam. Dar această aspirație a sufletului omenesc către Ființa veșnică, aspirație comună tuturor oamenilor, a fost deviată de spiritul materialist al timpurilor moderne, care substituie imaginea lui Dumnezeu înscrisă în inima noastră, bunurile acestei lumi și dorințele omului muritor. De aceea, „în condițiile obișnuite ale vieții, inima nu mai este un instrument de cunoaștere, ci dimpotrivă un instrument de orbire, de neștiință, de ruptură, de dezbinare” (Arnaud Desjardins, op. cit.).

Atunci când o dorință pune în întregime stăpânire pe inima noastră, ea devine o patimă. și obiectul acestei patimi devine un idol care ia locul lui Dumnezeu dar nu-L va putea înlocui niciodată, căci oricare ar fi acel obiect, el nu este decât un lucru limitat și pieritor, ca tot ce există

în această lume: „Patima este un dor nesfârșit pe care noi îl punem la ceva foarte sfârșit. (...) Patima înseamnă suferință. Și suferința este sfâșierea de a încerca zadarnic a umple o poftă duhovnicească nesfârșită cu un lucru pământesc sfârșit” (Părintele Rafail Noica – *Cultura Duhului*).

Tot ce aparține omului muritor, tot ce acesta poate dori și dobândi în această lume este tot atât de pieritor ca și el. De aceea, nu există niciun om pe pământ care să fie în întregime satisfăcut de soarta lui și pe deplin fercit. Căci toate dorințele lumești ale omului provin dintr-o singură dorință: setea de viață nemuritoare, care nu vine din această lume ci numai de la Dumnezeu: „Viața noastră nu-și are fundamentul în ea însăși. Trăind o viață trecătoare, carnea noastră poartă pecetea unei lipse, măcinată de nevoi și de dorințe care

reîncep fără încetare. Nicio apă nu poate domoli setea noastră. (...) Datorită faptului că viața noastră nu poartă în ea puterea de a trăi, ea nu poate trăi decât în viața infinită care îi dă viață în permanență. Nicio viață trecătoare nu se poate separa de această viață atotputernică în care trăiește și fără de care s-ar prăbuși în neant” (Michel Henry, *op. cit.*).

Inima omului tinde către infinit, în care își recunoaște propria ei natură. Cu alte cuvinte toți oamenii îl caută pe Dumnezeu, în mod conștient sau nu. Fapt pentru care niciun lucru pământesc nu poate satisface pe deplin sufletul omnesc: „Duhul este nemuritor, de aceea nu se mulțumește cu materia stricăcioasă și pieritoare, ci cu dumnezeirea cea vie și nepieritoare. (...) Viața veșnică ne este de asemenea trebuință încât fără ea totul este nimic, și toată lumea pe care am câștigat-o, nimic este” (Sf. Tihon din Zadonsk – *Scrisori din chilie*).

Societatea de consum, care prin publicitatea ei deșănțată și prin modul de viață materialist pe care ni-l propune, înmulțește la infinit bunurile lumești care ațâță dorințele omului, urmează o cale diametral opusă învățaturii creștine, fără însă a se declara în mod deschis adversara credinței. Nimeni nu ne interzice să credem în Dumnezeu, dar totul este astfel

făcut încât duhul lumesc să ia locul lui Dumnezeu în mintea și inima noastră, legându-ne de lucrurile pieritoare și de omul muritor. A fi creștin nu înseam-

nă nimic dacă inima noastră este stăpânită de dorințele și gândurile lumești: „Norodul acesta se apropie de mine cu gura și mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de mine” (Isaia 29, 13; Matei 15, 8).

Dar ispitele nenumărate la care este supus omul modern, au și o parte bună și folositoare pe plan duhovnicesc, dat fiind că „ispita descoperă ce se ascunde în inima noastră. (...) De aici se vede cât de folositoare este ispita pentru cunoașterea stării lăuntrice” (Sf. Tihon din Zadonsk, *op. cit.*). Observând efectul pe care îl are o ispită asupra sufletului nostru putem ști dacă tendințele predominante ale inimii noastre se îndreaptă către această lume sau către Dumnezeu, „pentru că unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră” (Matei 6, 21).

Bunurile acestei lumi, plăcerile și bucuriile vieții noastre pământești sunt și ele un dar de la Dumnezeu dar ele nu trebuie să ne facă să uităm că scopul final al existenței noastre nu este din această lume: „Într-un cuvânt, inima credincioasă se poartă în lumea aceasta asemenea unui călător aflat pe drumul său, asemenea unui drumeț și a unui venetic aflat într-o țară străină, ori ca un surghiunit din casa și patria sa: „căci nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe cea ce va să fie” (Evr. 13, 14) „al cărei meșter și lucrător este Dumnezeu” (Evr. 11, 10)” (Sf. Tihon din Zadonsk, *op. cit.*).

Viorel Ștefăneanu, Paris

Octavian Goga

(1862 – 1934)

În anul 1881, pe 1 aprilie, în familia preotului Iosif Goga și al preotesei Aurelia din Rășinari, Sibiu, se naște Octavian Goga. Primele clase le face în satul natal, iar în 1890 poetul se înscrie la liceul de stat din Sibiu, apoi se transferă, în 1899 la liceul românesc din Brașov, unde pleacă împreună cu prietenul său, Ion Lupaș, marele istoric de mai târziu. La acest liceu îi mai sunt colegi poeții Ștefan Octavian Iosif, Aron Cotruș, Lucian Blaga și alți scriitori ardeleni, având printre profesori cărturari renumiți ai Ardealului, patrioți entuziaști precum: Virgil Onițiu, Vasile Goldiș. După absolvirea liceului, în 1900, se înscrie la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Budapesta, studiind mai apoi la Berlin (1904). În tot acest timp citește poezii la Societatea de lectură a liceului, publică în revistele *Tribuna*, *Tribuna literară* și *Familia*.

În anul 1902 apare la Budapesta primul număr al revistei *Luceafărul*, din inițiativa studenților Al. Ciurea, O. Tăslăuanu și Octa-

vian Goga. În revista *Luceafărul* apar majoritatea poeziilor lui Goga. În 1905 a apărut la Budapesta volumul *Poezii*. După acest debut editorial, „adevărat eveniment literar”, poetul a intrat tot mai mult în conștiința opiniei publice. Până la

declanșarea Primului Război Mondial, Goga s-a impus ca ziarist strălucit prin articolele publicate în revista *Țara noastră*, ziarul *Epoca*, *Adevărul*, revista *Flacăra* și revista *România*, proza sa jurnalistică fiind comparabilă, stilistic și tematic, cu a celei eminesciene. Folosește revista *Luceafărul* ca pistă pentru lansarea idealurilor sale legate de „românism” în sânul poporului, în viziunea unei proxime unități a neamului. Activitatea literară a lui Octavian Goga a fost dublată de o susținută activitate politică-socială. Goga a devenit, la începutul secolului al XX-lea, mesager al tuturor aspirațiilor susținute de românii transilvăneni. În septembrie 1906, Goga a fost ales secretar literar al *Asociației transilvană pentru literatura română și cultura poporului român*.

După începerea războiului, Goga se stabilește în România, continuând lupta pentru eliberarea Transilvaniei și pentru unirea politică. Din cauza activității sale politice în România, guvernul de la Budapesta l-a condamnat la moarte în contumacie¹ pentru înaltă trădare împotriva imperiului al cărui cetățean legal era. S-a înrolat în armata română și a luptat ca soldat în Dobrogea. În timpul retragerii în Moldova, generalul Prezan îl trimite la biroul de propagandă al armatei, considerând că felul în care el îi mobilizează pe români „echivalează cu forța a două divizii de pe front”.

Deși Goga nu se putea exprima cu privire la situația românilor din Basarabia din cauza alianței cu Rusia, totuși, în poezia „Vorbeau azi-noapte două ape” spune: „N-auzi cum strigă Basarabii/ Blestemul zilelor ce vin,/ Cum sună-n buciumi pârcălabii/ De la Soroca și Hotin?/ Eu simt cum matca mea tresare/ De-al amintirilor șuvoi,/ Arcașii lui Ștefan cel Mare/ Îmi cer azi moaștele-na-
1. În lipsa prezenței sale la proces.

poi.../ Nedumerirea mă supune/ Când rostul patimii v-ascult,/ Căci inima nu-mi poate spune/ Pe care să vă plâng mai mult”. Se implică mai apoi și la misiunea de atragere a voluntarilor dintre prizonierii ardeleni și bucovineni din Rusia, care luptaseră în armata austro-ungară. La încetarea ostilităților și semnarea păcii de la București, Goga a fost nevoit să părăsească România, plecând în Franța. În vara anului 1918 s-a constituit la Paris Consiliul Național al Unității Române, forum de presiune asupra marilor puteri pentru obținerea unității statale românești. La începutul anului 1919, Goga s-a reîntors în România reîntregită.

În ianuarie 1918, a participat la Odessa la formarea Comitetului Național al Ardelenilor și Bucoveninilor, care avea ca scop prezentarea cauzei românilor în Alianța Naționalităților din Austro-Ungaria. După retragerea Rusiei din război, din cauza revoluției bolșevice, Goga pleacă la Paris, unde se creează Consiliul național pentru Unitatea

Românilor al cărui scop era să propage în opinia publică mondială ideea necesității desăvârșirii unității noastre naționale și argumentarea legitimității ei. La numai câteva săptămâni de la înființarea Consiliului, el a fost recunoscut de guvernele Franței, Angliei, Italiei și Statelor Unite ale Americii. La Paris apare publicația *La Roumanie*.

Actul Marii Unirii din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia îl prinde departe de țară, însă, pentru contribuția sa la realizarea Unirii, a fost ales la conducerea resortului propagandei din Consiliul Dirigent, organ executiv provizoriu de conducere a Transilvaniei, ales pe 2 decembrie 1918 de către Marele Sfat Național. Într-o scrisoare își mărturisește regretul de-a nu putea participa la istorica Adunare de la Alba Iulia: „Regret din tot sufletul că nu mi-a fost dat să văd aceste valuri de oameni și să mă pătrund și eu de bucuria cea curată care mi-ar fi răsplătit îndeajuns tot zbcuciumul de o viață întreagă pentru triumful unei idei”.

Octavian Goga rămâne una din cele mai mari personalități care au luptat pentru Unire, mai ales pentru faptul că toată viața sa și-a dedicat-o unui mare vis, unirea tuturor românilor, așa cum spun și versurile sale: „Avem un vis neîmplinit,/ Copil al suferinții./ De dragul lui au răposat/ Și moșii și părinții (Noi). Crescut în mijlocul țăranului creștin, înțelegând durerile neamului său, neîmplinirile, asupririle îndurate, Octavian Goga trăiește pentru împlinirea unui singur ideal, un singur vis, acela al unității. Sufletul său era plămădit cu o mare sensibilitate pentru adâncul sufletului românului, fapt dovedit în poeziile sale scrise ca gânduri ale inimii,

nadejdi, *spovedanii* dureroase care unduiesc armonios până astăzi în inimile celor iubitori de neam, de aceea și Nicolae Iorga îl numește „suflet de luptător, herald al visului nostru milenar”.

Prin acordarea la 21 martie 1906 a premiului „Năsturel Herescu” pentru volumul de debut, creația poetică a lui Octavian Goga a primit consacrarea Academiei Române. În 1920, Goga a fost ales membru, iar în 1924 poetul a primit Premiul Național de poezie.

La 5 mai 1938, în parcul Castelului de la Ciucea, poetul a suferit un infarct cerebral și a intrat în comă. În ziua de 7 mai 1938 s-a stins din viață la vârsta de 57 de ani. Ulterior trupul poetului a fost înmormântat la conacul de la Ciucea, conform dorinței acestuia.

Pr. Mihail Damașcan

Bibliografie:

Ciprian Doicescu, *Viața lui Goga*, București, Cartea Românească, 1942

<http://ziarullumina.ro/octavian-goga-poetul-patimirii-noastre-si-marea-unire-132281.html>

CUVIOSUL DAVID DIN EVVIA

DRAGI COPII, CUVIOSUL DAVID DIN
EVVIA ESTE UNUL DINTRE CEI MAI
MARI SFINȚI FĂCĂTORI DE MINUNI.
A FOST NUMIT „BĂTRÂNUL” ÎNCĂ
DIN TINEREȚEA SA, DATORITĂ SPO-
RIRII SALE DUHOVNICEȘTI.

Din tradiție se știe că de mai bine de 500 de ani, muntele Teleetriului adăpostește la poalele sale, în mijlocul unei păduri dese de pini și brazi, Mănăstirea Cuviosului David "Bătrânul".

Cuviosul și purtătorul de Dumnezeu David, s-a născut în 1519 în Gardinița (azi Kiparisi) în familia preotului Hristodul și preoteasa Teodora, o familie binecuvântată, într-o vreme când turcii erau mari asupritori. David a crescut în biserică, unde adeseori era văzut privind cu insistență icoanele sfinților, dar mai ales cea a Sfântului Ioan Botezătorul. De la vârsta de la care a început să vorbească, întreba doar despre Biserică și Sfinți. Înainte de a împlini doi ani, când a fost întrebat ce îi place mai mult în biserică, a răspuns: „Tronul lui Iisus Hristos, ochii Maicii Domnului și aripile Sfântului Ioan Botezătorul.”

La vârsta de 3 ani s-a întâmplat ceva minunat. Într-o dimineață, preotul și preoteasa s-au trezit și nu au mai găsit pe David în pătuțul lui. Era o marți. L-au căutat în toate locurile posibile, unde obișnuia copilul să meargă, dar nu l-au găsit nicăieri. Până joi aflate tot ținutul de dispariția sa și toată lumea era îngrijorată. Preoteasa era la un pas să-și piardă mințile. Fiindcă lângă sat era o bisericuță ridicată în cinstea Sfântului Ioan Botezătorul, aceasta îi propune părintelui ca ziua următoare să facă o Liturghie, fiindcă era sâmbătă, David îl iubea mult pe Sfânt și poate că acesta îi va ajuta să-l găsească. Așa au și făcut; doar că a doua zi când au ajuns la biserică, au găsit-o descuiată iar pe David în fața icoanei Sfântului Ioan, cu brațele

încrucșate. Când și-a văzut părinții care l-au întreat unde a fost, le-a spus că marți dimineața i-a apărut în somn Sfântul Ioan și l-a întreat dacă vrea să-i vadă casa lui; David a dorit aceasta și atunci sfântul l-a condus până acolo la biserică (copilul nu știa singur drumul) și i-a spus că sâmbătă va veni tatăl lui și va săvârși aici Sfânta Liturghie, după care a intrat în icoana lui. De aceea nu s-a întors acasă, fiindcă îi aștepta. Ochii copilului străluceau și toată fața îi era luminată; nu înțelegea de ce s-au neliniștit părinții și frații lui pentru el. „Doar v-am spus că Sfântul Ioan a fost lângă mine. Nu mă vedeți că în fiecare zi merg și stau înaintea lui? Tată, nu l-ai văzut pe Sfântul Ioan cât de mult mă iubește și cât de mult îl iubesc și eu?” S-a săvârșit Sfânta

Liturghie cu întreg satul, într-o atmosferă de mare evlavie.

La 4 ani David urmărea cu multă atenție lecțiile pe care le dădea tatăl său copiilor care veneau noaptea să învețe carte. În mai puțin de trei luni a învățat toate literele alfabetului și putea silabisii. Apoi a început să citească bine. Ajuns la 5 ani l-a rugat pe tatăl său să le tâluciască cântările și troparele din biserică, și să le dea de citit și din Triod și din Penticostar. Astfel că, încă înainte de a împlini 6 ani, a devenit dascăl, iar la 8 ani dobândise multe cunoștințe în urma citirii și putea explica toate cărțile liturgice, încât tatăl său a început să fie neliniștit deoarece nu mai avea ce să-l învețe căci presimțea că în curând va pleca la alt dascăl.

Și așa a și fost căci Dumnezeu i-a găsit dascăli luminați de-a lungul călătoriilor sale pământești, dascăli ce l-au ajutat să înainteze în viața duhovnicească, să se sfințească, să fie spijin și îndrumător multor inimi pierdute. Virtuțile care înmulțeau slava Bătrânului David erau dragostea lui, duhul jertfirii de sine, puterea cuvântului și iscusința sa de a intra în inima omului și de a o cultiva. Domnul a făcut și numeroase minuni prin „Bătrânul” David, „copilul Înainte-mergătorului”, cel care atunci când era prunc vorbea ca un bătrân, iar când a ajuns în vârstă, trăia și vorbea cu inocența unui copil. Iar minunile continuă și astăzi pentru cei ce cu credință îi cer ajutorul.

Nenumărate sunt faptele minunate ale acestui bărbat sfânt, dar numai o parte din ele s-au păstrat cunoscute.

Una dintre minunile cele mai cunoscute petrecute cu Bătrânul David este și cea legată de mănăstirea care-i poartă numele. Într-una din călătoriile sale,

o mână nevăzută îl povățuia și astfel ajunge la țărnul Atalantei. A rugat pe un barcagiu să-l treacă de partea cealaltă, în nordul Eubeii. Dar acesta, văzându-i rasa ruptă și gândind că nu o să-i plătească, îl refuză. Atunci, fără măhnire, dezbrăcându-și rasa cea găurită, a întins-o pe apa mării, a făcut semnul crucii, s-a ru-

gat, și suindu-se pe ea, a început să călătorească până ce a ieșit la țărnul Robies din nordul Eubeii. Acolo a găsit loc potrivit pentru liniștire, loc unde astăzi se află mănăstirea ridicată în cinstea lui. Aproape de acel loc era o biserică veche a Schimbării la Față a Mântuitorului, iar în apropiere o peșteră în care s-a și adăpostit. Nu a trecut multă vreme că prezența și evlavia lui au devenit cunoscute tuturor celor din împrejurimi. Părintele David era iubit de toți. De-a lungul a trei ani de zile s-au strâns în jurul lui 6 tineri cu râvnă pentru nevoiță. Astfel a apărut nevoia zidirii unei mănăstiri. Dar pentru aceasta era nevoie de două lucruri: apă și bani; bani vor găsi ușor, dar apa... Pentru apă s-a rugat la Dumnezeu: „Doamne, scoate un izvor în muntele ăsta. Fără el nu se poate face mănăstire.” Și cum ținea un toiag în mână, lovește cu acesta o piatră, zicând: „Doamne, fă o minune! Dacă aici în acest munte va izvorî apă, vom face o mănăstire cu Biserica

Schimbării la Față. Pe lângă toate minunile pe care le-ai făcut, mai poți face o minune mică, ca să Te lăudăm și prin asta, zidind aici sus o mănăstire.” A doua zi când Bătrânul s-a urcat din nou pe munte și a încercat cu un hârleț să miște o piatră mare, exact acolo unde lovise cu toiagul, dintr-o dată a izvorât apă.

Minunea s-a răspândit peste tot, trecând de hotarele Eubeei. După 5 zile, bătrânul l-a luat pe Podromu, primul său ucenic, și au plecat împreună să adune bani. Au mers peste tot și au găsit înțelegere în tot locul, așa cum a prevăzut Bătrânul. Au ajuns până în Rusia, unde au adunat mulți bani și multe obiecte prețioase. După 2 ani s-au întors dar nu avea cum să aducă și bogățiile cu el. Atunci a scobit un buștean mare, a pus în el banii și obiectele valoroase, l-a astupat, l-a pecetluit cu semnul Sfintei Cruci, l-a aruncat într-un râu din Rusia, s-a rugat și l-a sfârșit a spus: „Când voi ajunge eu în insula Eubeea, să ajungă și bușteanul cu visteria la tărmurile Robies.” Și într-adevăr, atunci când Bătrânul David a ajuns din Rusia la Robies, a văzut bușteanul așteptându-l la acolo. Locuitorii care pentru prima dată vedeau un astfel de buștean, încercau să-l taie cu topoarele, dar acestea toate se rupeau și lemnul nu crăpa. Sfântul apropiindu-se de ei le-a spus: „Nepricepuților, de ce încercați să crăpați acest buștean? Nu îl veți putea despică pentru că are ascunsă în el vistieria cu care voi zidi mănăstirea spre slava Schimbării la Față a Stăpânului Hristos”.

În câțiva ani Bătrânul David a terminat o mănăstire vrednică de mirare, în care s-a format o obște bună. Faima virtuții lui de povățuitor duhovnicesc încercat s-a răspândit peste tot. Harisma deosebită a Cuviosului a fost iscusința și puterea sa de a transmite celorlalți setea pentru dobândirea iertării păcatelor și pentru curăția sufletului.

VEȘNICĂ POMENIRE PĂRINTELUI NICOLAE POPA

În dimineața zilei de 3 august 2018, Preasfințitul Părinte Episcop Siluan, al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, ne-a trimis o cutremurătoare veste: „Părintele și fratele nostru împreună-slujitor Nicolae (Popa) de la Parohia *Toți Sfinții Români*, de la Pavia (Protopopiatul Lombardia I), a încetat din viață, în urma unui infarct”.

Vestea a declanșat automat, în inima și în memoria mea, derularea filmului vieții, în care apare studentul teolog Nicolae Popa la Institutul Teologic Universitar din București, mereu elegant, respectuos și atât de discret încât puțini știu că, pe lângă studiile teologice, are și preocupări literare, participând la întâlnirile unui ceneclu din oraș cu poezii proprii și, mai ales, pasiunea „scrierii” icoanelor, care nu l-a părăsit niciodată.

Ne-am întâlnit cu bucurie în vara anului 2002, în timpul unei vacanțe la București, și am vorbit cu entuziasm despre activitatea mea misionară printre românii din diaspora italiană și despre satisfacțiile sale date de participarea la pictarea și restaurarea a circa 20 de biserici. Spunea că a făcut o experiență deosebită la Mănăstirea Frăsinei, la Negreni, în Teleorman, și mai ales în Arhiepiscopia Craiovei, unde, pentru calitatea picturii sale, Înaltpreasfințitul Mitropolit Nestor i-a acordat Crucea mitropolitană. Întâlnirea a făcut să se nască în sufletul său și al soției, doamna Ioana, dorința de a pune viața lor în slujba românilor ortodocși din Italia.

Cererea de transfer în Mitropolia Europei Occidentale și Meridionale – Vicariatul Italiei a fost aprobată de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Iosif de la Paris, care, în ziua de 25 martie 2003, a hirotonit pe diaconul Nicolae întru preot în biserica „Pogorârea Duhului Sfânt” din Milano, ca preot slujitor II, cu misiunea de a sluji pentru parohia în formare la Pavia și pentru filia existentă la Voghera.

Îmi amintesc cu emoție de vizita făcută de Înaltpreasfințitul Mitropolit Iosif, însoțit de Părintele Nicolae și de mine, la Excelența Sa episcopul Giovanni Volta, în cadrul căreia episcopul catolic de Pavia, oraș cu vechi tradiții bisericești și culturale, a înmănat Mitropolitului ortodox român cheia bisericii „San Siro” din oraș, nefolosită de mulți ani, spre a fi folosită de comunitatea ortodoxă română din zonă. Evenimentul a fost adus la cunoștința publicului de ziarele locale.

Părintele Nicolae, numit paroh la Pavia pe data de 1 septembrie 2003, a stabilit relații atât de bune cu Biserica Catholică locală, încât, la un moment dat, Consiliul diocezan, în frunte cu Excelența Sa episcopul Giovanni Giudici, și-a exprimat acordul ca respectiva biserică din Viale della Repubblica 50 să fie cumpărată de Parohia ortodoxă română „Sfinții Români”. Ca urmare, în anul 2008, cu ajutorul financiar al Patriarhiei Române, al Episcopiei Italiei și al credincioșilor, locașul de cult din Pavia a devenit prima biserică română proprietate din Italia.

Prin strădania părintelui paroh Nicolae, biserica „San Siro”, devenită „a Sfinților Români”, a fost restaurată, mutându-se altarul la Est spre a respecta tradiția ortodoxă. În cadrul solemnei slujbe arhieresti din 27 iunie 2009, cu mulți preoți și numeroși credincioși, Preasfințitul Părinte Episcop Siluan a sfințit altarul și biserica. Cei prezenți au venerat sfinte moaște ale Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, primite de la Arhiepiscopia Sucevei, și ale Sfinților milanezi Ghervasie și Protasie, dăruite de Episcopia de Pavia. În 2011 în locașul de cult a fost instalat un original iconostas cu icoane proprii. De părintele iconograf Nicolae și, implicit, despre școala românească de iconografie grăiesc peste timp icoana Mântuitorului Iisus Hristos, dăruită în anul 2009 Sanctității Sale Papei Benedict al XVI-lea, venit în vizită pastorală la Pavia, icoanele Maicii Domnului cu Pruncul Iisus din Domul din Pavia, reușita icoană Deisis din biserica ortodoxă română din Milano și toate icoanele de pe iconostasul și pereții bisericii sale, pe care vin să le viziteze grupuri de creștini și elevi italieni.

În biserica împodobită conform rânduielii ortodoxe, părintele Nicolae a slujit aproape 15 ani, străduindu-se în permanență să respecte tipicul, muzica bizantină și tradițiile legate de botez, de cununie, de spovedanie, împărtășanie și de pomenirea celor adormiți. La săvârșirea în sobor a Tainei Sfântului Maslu în biserica sa, părintele era primitor, ochii săi exprimând o bucurie de nedescris. Atmosfera pe care o crea în biserică cu ocazia marilor sărbători de Crăciun, de Paști și de Hram, cu agapele de după slujbe, îi făcea pe credincioși să se simtă „acasă”.

În toți acești 15 ani, părintele a fost asistat, cu dăruire, cu dragoste, competență și evidentă diplomație, de doamna preoteasă Ioana Popa, mereu părtașă la frământările soțului preot și ale credincioșilor români, la proiectele de împlinit și la realizarea acestora.

Părintele Nicolae, care a primit preoția cu fiorul responsabilității și a fost un preot trăitor, a fost prohodit, în ziua de 5 august 2018, de Preasfințitul Episcop Siluan în satul Bogdănești, comuna Tomșani, județul Vâlcea, în prezența rudelor apropiate. În același timp, parohienii participau cu evlavie la slujba celebrată în curtea bisericii din Pavia de părintele protoiereu Nicolae Cazacu și de preoți din Protopopiatul Lombardia I, arătând cu ochii înlăcrimați cât de mult iubeau pe părintele lor duhovnicesc.

Dumnezeu să-l odihnească, să-l facă vrednic să slujească la Liturghia cea cerească și să se închine în veșnicie Chipul Mântuitorului Iisus Hristos, prototip al multora dintre icoanele sale.

Veșnică să-ți fie pomenirea, drag Frate împreună-slujitor, părinte Nicolae!

Protoiereu onorific Pr. Traian Valdman

PRAZNICUL ADORMIRII MAICII DOMNULUI LA MĂNĂSTIREA DE PE LÂNGĂ SEDIUL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE A ITALIEI

Cu ajutorul Domnului, miercuri, 15 august 2018, Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de pe lângă Centrul eparhial al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei și-a prăznuit cel de-al zecelea hram.

Cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Siluan, al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, programul liturgic prilejuit de sărbătorirea hramului a debutat cu slujba Privegherii, marți seară, apoi miercuri dimineața a fost săvârșită Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie de către Preasfințitul Părinte Atanasie de Bogdania, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Răspunsurile la strană au fost date de către corul „Sf. Dionisie Exiguul” al Episcopiei.

În cuvântul de învățătură rostit cu acest prilej, Preasfințitul Părinte Atanasie de Bogdania le-a vorbit credincioșilor prezenți în număr mare despre minunata lucrare a Maicii Domnului în viața Bisericii, ea fiind cea care a purtat în pântecul Viața tuturor și s-a învrednicit, cu multă smerenie și ascultare, de acest mare dar, pentru care Adormirea ei este, de fapt, înviere și mutare la Viață, așa cum ne învață și troparul Praznicului.

La momentul potrivit din timpul Sfintei Liturghii, Preasfințitul Părinte Atanasie de Bogdania a săvârșit hirotonia întru preot a cucernicului părinte diacon Ioan Șoreanu,

pe seama Parohiei „Sf. Ioan cel Nou de la Suceava” din Siena, și hirotonia întru diacon a ipodiaconului Ioan Coforea, pe seama Parohiei „Sf. Mc. Anastasia Romana” Albano-Genzano. De asemenea, Preasfinția Sa a hirotesit întru citeț și ipodiacon pe tânărul Vasile Stelian Apostol de la Parohia „Întâmpinarea Domnului” din Civitavecchia.

După slujirea Dumnezeieștii Liturghii au avut loc salaturile oficiale, în care Excelența Sa, Amabasadorul George Bologan a adresat un cuvânt deosebit comunității noastre. Apoi a urmat și tradiționala agapă frățească, alături de toți creștinii și pelerinii prezenți la acest praznic binecuvântat.

ÎNMORMĂNTAREA PREOTESEI IOANA APETREI LA MONTEROTONDO

În ziua de 10 august (Sf. Mc. Laurențiu) la biserica din Monterotondo a avut loc înmormântarea preotesei Ioana Apetrei, săvârșită de Preasfințitul Siluan și de Preasfințitul Atanasie împreună cu un sobor de 17 preoți și doi diaconi. În ciuda perioadei în care românii se găsesc în concediu și majoritatea în România, la slujbă au fost prezenți foarte mulți credincioși. Înmormântarea a început înainte de ora 9.00 ca Utrenie a Prohodului care s-a împlinit și desăvârșit în Sfânta Liturghie. Preasfințitul Siluan, în cuvântul de început, a explicat că mai întâi este tristețea prohodirii, urmată de Liturghia învierii, ce aduce consolare și nădejde celor ce s-au despărțit temporar de o persoană dragă. Parastasis este chemarea de a fi de față. Îi chemăm pe cei adormiți prin rugăciune în numele lui Dumnezeu.

A mai spus Preasfințitul că lui Dumnezeu îi este dor de noi și Maicii Domnului și celorlalți sfinți le este dor de noi. „Preoteasa Ioana, dacă s-ar fi întâlnit cu o mare personalitate, ne-am fi bucurat pentru ea. Ioana astăzi se întâlnește cu Dumnezeu și trebuie să ne bucurăm pentru ea. Ni se sfâșie inima de copilașul rămas. Dar știm că Dumnezeu se substituie celor ce ar trebui să aibă grijă de orfani. Însăși Maica Domnului se va substitui Ioanei în grija față de copilul Nicolae.”

Ierarhul nostru a adresat și un cuvânt de încurajare către părintele Alexandru, spunându-i că legătura iubirii nu se întrerupe între soții despărțiți de moarte. Ea există, doar că nu se mai manifestă la nivelul sensibil. Prin rugăciune și dialog ea poate fi prelungită și cultivată.

După modul în care a trăit și a slujit preoteasa Ioana, noi trebuie să ne bucurăm de Paștile pe care l-a avut în aceste zile, fiind chemată la o viață deplină și fericitoare în Dumnezeu. Jertfa ei pentru copil se transformă într-o mucenicie plină de roade nu numai pentru familia și parohia din care a făcut parte, ci pentru întreaga noastră Episcopie. Dumnezeu o chemă să slujească nu doar câtorva oameni, ci să mijlocească pentru Ortodoxia noastră din Italia, care trece prin vremuri tulburi. Poate fi dată ca exemplu și model concret pentru mulți copii și tineri ai

zilelor actuale, care sunt dezorientați de Sistemul ce induce în eroare chiar și în identitatea de sex – cum pomenea Preasfințitul Siluan.

Preasfințitul a asigurat pe părintele Alexandru de rugăciunea tuturor parohiilor din Eparhia noastră nu doar în cele 40 de zile ce urmează, ci pentru totdeauna, ea fiind scrisă în pomelnicul permanent.

Un mare număr de enoriași din zona Monterotondo – Guidonia – Fonte Nuova o așteaptă pe Ioana la Bacău în satul Românești, unde va fi îngropată duminică, după Sf. Liturghie.

Ne va lipsi și va fi de neînlocuit.

Veșnica ei pomenire!

Prăznicul Adormirii Maicii Domnului în parohiile Episcopiei Italiei

Rețete

și sfaturi practice

SALATĂ „FLORI DE MUȘEȚEL”

Ingrediente: 250 g de crabi, 5 ouă, 1 cutie de porumb conservat (250 g), 2 cepe, 200 g de cașcaval ras, 2 mere verzi rase și stropite cu puțină zeamă de lămâie, 1 lingură de oțet 9%, 1 linguriță de zahăr, pătrunjel verde, maioneză (sau sos făcut din iaurt grecesc, ulei, muștar și zeamă lămâie, sare, piper), 2 ouă pentru decor.

Mod de preparare: Se fierb ouăle, se lasă la răcit și se curăță de coajă. Ceapa se taie cubulețe și se acoperă cu apă clocotită cu oțet și zahăr, până se răcește, după care se la să la scurs. Crabii se taie mărunt. Se ia un platou mare, iar în mijloc se pune un pahar; în jur se aranjează salata în straturi: albușurile date pe

răzătoare, cașcavalul ras, ceapa marinată, crabii, merele, porumbul și gălbenușurile; fiecare strat se va unge cu maioneză. Cu ajutorul unui cuțit special, se taie florile de mușețel din albuș; gălbenușurile se dau pe răzătoare. Se decorează salata folosind și frunze de pătrunjel proaspăt.

PIEPT DE PUI MARINAT CU SALVIE

Ingrediente: 1 kg piept de pui dezosat, 4 căței de usturoi, o mână de cimbru proaspăt, o mână de frunze de salvie, sare, piper, 100 ml ulei de măsline, opțional: 1 ardei iute, 3 cartofi.

Mod de preparare: Pieptul de pui se taie în bucățele medii și se marinează la frigider, pentru minim 2 ore, cu uleiul de măsline, usturoiul, sare, piper după gust, ardeiul și verdeța tăiate mărunt. Într-o tavă cu hârtie de copt se pun bucățile de pui marinat, iar pe margine se pot așeza cartofii tăiați felii; se dau la cuptor, la 180°, pentru cca 20 de minute, până totul e pătruns. Se poate servi cu o salată răcoritoare.

PUI CROCANȚ CU NUCĂ DE COCOS

Ingrediente: 2 lingurițe de chimion măcinat, 1 linguriță de coriandru măcinat, ½ linguriță sare, ½ linguriță piper, 1 linguriță pudră de curry, 1 kg piept de pui dezosat tăiat bucăți mari, 100g nucă de cocos, 150g arahide tocate mărunt, 2 albușuri; SOS IAURT– 250g iaurt slab, 70g chutney de mango tocat mărunt (sau dulceață de ardei iuți), 1 lingură zeamă de lămâie.

Mod de preparare: Cuptorul se preîncălzește la 220°C. Se amestecă într-un bol: chimionul, coriandru, curry-ul, sarea și piperul; se lasă 2 lingurițe din acest amestec deoparte, pentru sos, iar restul se amestecă bine cu carnea. Într-un alt bol se bat albușurile cu o lingură de apă și în al treilea vas se amestecă nuca de cocos cu arahide-

le. Fiecare bucată de carne se înmoaie în albuș iar apoi se trece prin nucă, presând ca să se îmbrace uniform, după care se așează într-o tavă de copt adâncă, unsă. Când totul e gata se dă la cuptor pentru cca 15 minute (până sunt rumenite bucățile de pui). Pentru sosul de servit lângă carne se amestecă ingredientele lichide cu cele uscate.

BURGER DE CASĂ

Ingrediente: 500g carne de vită tocată, 2 linguri de muștar (cu boboțe dacă se poate), sare, piper, 150 ml bere, ulei.

Mod de preparare: Carnea, muștarul, berea, sare și piper după gust se amestecă bine-bine și se împart în 4 porții. Se formează 4 chiftele mari care se turtesc cu ajutorul mâinilor. Se prăjesc într-o tiganie antiaderentă încinsă, adăugând un fir de ulei peste burgeri, pe ambele părți (înainte de a-i întoarce, încercați să-i mișcați în cerc, în tiganie, pentru a se desprinde frumos și a strânge toate bucățile caramelizate desprinse). Se pot servi cu o bucată de roșie, castraveți murați, o felie de brânză, verdeață, kechup, iar în loc de maioneză puteți folosi un sos

făcut din iaurt grecesc slab amestecat cu sos Worcestershire.

NECTAR DE ROȘII ȘI PORTOCAL

Ingrediente: 1 mango copt, 450g roșii decojite și fără sămburi, 1 pepene verde (cca 600g de miez fără semințe), 450 ml suc de portocale, sucul și coaja rasă de la o lămâie verde, gheață, felii de portocale și lămâie verde pentru ornat (opțional).

Mod de preparare: Într-un blender se pun roșiile, mango, pepenele, sucul de portocală, zeama și coaja de lămâie și se omogenizează bine (s-ar putea să fie nevoie de frulată în două tranșe). Se pregătesc 4 pahare mari umplute de jumătate cu gheață și se completează cu nectarul obținut. Se ornează cu felii de portocală și lămâie și se servește imediat.

PRĂJITURĂ DE MERE CU CREAMĂ DE BRÂNZĂ ȘI CIOCOLATĂ

Ingrediente: BLAT – 2 pahare făină, 1 pahar smântână grasă, 50g unt, 1 ou;

UMPLUTURĂ – 700g mere, 2 linguri zeamă de lămâie;

CREMA DE BRÂNZĂ – 500g brânză (omogenă și umedă), 2 ouă, 200g zahăr, 3 linguri griș, 4 linguri fulgi de ciocolată (sau 50g ciocolată rasă), 5 linguri fulgi de migdale.

Mod de preparare:

ALUATUL – se amestecă toate ingredientele pentru blat și se frământă, adunându-l într-o bilă; se întinde într-o formă detașabilă (diam. 23-26 cm) pe partea de jos și lateral;

CREMA – se bat ouăle și se unesc cu brânza, zahărul, grișul, fulgii de ciocolată, omogenizându-le bine;

UMPLUTURA – merele se curăță de coajă și semințe, se taie felii subțiri și se stropesc cu zeama de lămâie. Fulgi de migdale se prăjesc într-o tigaie uscată. Se așează merele peste blat după ce se presară câteva linguri de griș înainte, dacă merele sunt suculente. Deasupra se toarnă crema de brânză și se presară fulgii de migdale. Se dă prăjitura la cuptorul preîncălzit la 180°C și se coace timp de cca 50-60 minute. Se oprește cuptorul, se deschide ușa și se lasă prăjitura acolo până se răcește complet. Apoi se dă la frigider peste noapte.

ȘTIAȚI CĂ...?

Tot mai mulți oameni caută să-și facă **pasta de dinți în casă**. Pastele de dinți naturale sunt foarte eficiente, păstrând atât sănătatea dinților, cât și a gingiilor și mucoaselor gurii. Este important să știți că unele ingrediente naturale pot avea chiar efecte mult mai puternice decât unele paste de dinți și că aceste ingrediente te ajută de asemenea să ai o respirație proaspătă timp de câteva ore de la ultima spălare pe dinți. În plus, unele paste de dinți din comerț pot conține compuși toxici, cum ar fi triclosan, florura de sodiu, propilen glicol, arome artificiale, coloranți artificiali etc. Nu e de mirare că de multe ori găsim pe etichetă indicația: nu înghițiți. În pasta de dinți pe care o prepari acasă, acești compuși nu există.

O REȚETĂ POSIBILĂ:

- ▶ 6 lingurițe de ARGILĂ ALBASTRĂ DE RĂCIU,
- ▶ 1 linguriță de BICARBONAT DE SODIU,
- ▶ 2 lingurițe ULEI DE COCOS,
- ▶ 1 linguriță DENTIREN,
- ▶ cca 5-10 picături de ULEI ESENȚIAL DE MENTĂ, de exemplu, (sau de lămâie, sau de scortişoară etc., depinde de gusturi și de indicațiile uleiului),
- ▶ 1 linguriță de PULBERE DE SALVIE sau rosmarin; totul amestecat cu

puțină apă, astfel încât să devină o pastă de consistența celei de dinți, care se păstrează pentru maxim o săptămână într-un borcan închis ermetic.

ARGILA ALBASTRĂ DE RĂCIU

(descoperită la 26 de km de municipiul Târgu-Mureș): se află în acest moment pe primul loc în privința concentratului de minerale și oligoelemente, conform analizelor efectuate fiind cea mai pură și mai eficientă argilă tămăduitoare din lume. Fiind în principal un multimineral, Argila Albastră de Răciu NU prezintă efecte adverse! Analizele efectuate de Institutul Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie, Direcția de Sănătate Publică Mureș, Centrul de Sănătate Publică Târgu-Mureș și Institutul de Cercetări și Proiectări Miniere MINESA din

Cluj Napoca, arată că Argila Albastră de Râciu are în componență nu mai puțin de 41 de minerale și oligoelemente, fiind în acest moment, datorită acestui conținut ridicat de minerale, cu adevărat unică.

Cunoscută încă din antichitate, argila este considerată un adevărat panaceu, fiind folosită de om în decursul evoluției sale. Egiptenii foloseau argila pentru a grăbi cicatrizarea rănilor, cunoscând deja caracteristicile sale antiseptice și hemostatice. Francezii și rușii o foloseau pentru prevenirea și tratarea dezinteriei care decima rândurile soldaților.

Medicul și cercetătorul bulgar Ivan Iotov a studiat mult timp argila albastră și a stabilit că aceasta are același câmp de vibrații ca și celulele sănătoase din corpul uman și că este capabilă să echilibreze câmpul slăbit al omului. Măsurătorile efectuate de I. Iotov în anul 1991 au arătat că argila are calități terapeutice, o undă statică cu o lungime de 8 metri, care coincide cu undele celulelor sănătoase din organismul uman. Argila albastră de Râciu

absoarbe și adsoarbe orice toxină/celulă bolnavă/bacterie/gaz din organismul uman și o/îl elimină pe cale urinară și/sau fecală!

ULEIUL DE COCOS (presat la rece): Uleiul de cocos este solid la temperatura camerei, ca untul. Principalele proprietăți sunt cele antimicrobiene, antibacteriene și antifungice. În urma unor studii, cercetătorii au confirmat că acidul lauric existent în uleiul de cocos în combinație cu uleiul de oregano pot distruge stafilococii și unele bacterii mult mai eficient decât unele tipuri de antibiotice și antifungice.

DENTIREN: pulbere (din plante indiene uscate) pentru dinți ce conferă o bună igienă și sănătate orală. Elimină mirosul neplăcut al gurii, conferind o respirație proaspătă. Stimulează acțiunea glandelor salivare, conducând astfel la o distrugere mai eficientă a bacteriilor de la nivel bucal. Stimularea funcționării glan-

delor salivare îmbunătățește, de asemenea, digestia la nivelul gurii, datorită enzimelor digestive conținute în salivă. Astfel, apare o rafinare a simțului gustativ. Întărește dinții, diminuând durerea și sensibilitatea la alimente dulci, reci sau acre. Ajută la prevenirea apariției cariilor. Fortifică gingiile, împiedicând instalarea și recurența infecțiilor, inflamațiilor, ulcerărilor și sângerărilor la nivelul acestora, dar și al mucoasei bucale. Ajută la reducerea gradată a mobilității dinților, simptom întâlnit în cazul parodontozei. Deoarece culoarea plantelor incluse în acest amestec nu este albă, **Dentiren NU** ajută la albirea dinților. Pentru aceasta, trebuie să folosiți o substanță naturală cu efect de albire (argilă, bicarbonat de sodiu, sare).

ULEIURILE ESENȚIALE (sau uleiuri volatile): Fiecare tip de ulei esențial are propriile sale beneficii terapeutice. De exemplu, câteva din beneficiile unor uleiuri esențiale de: *lavandă* – ajută la eliberarea stresului, *mentă* – este un energizant natural, *mușețel* – este calmant și antiseptic, *lămâie* – stimulează natural imunitatea, *rozmarin* – e analgezic și stimulează memoria, *salvie* – îmbunătățește circulația sanguină, *scorțișoară* – ajută la dezinfectarea mucoasei bucale etc.

Culese de preoteasa Daniela PORUMB

